

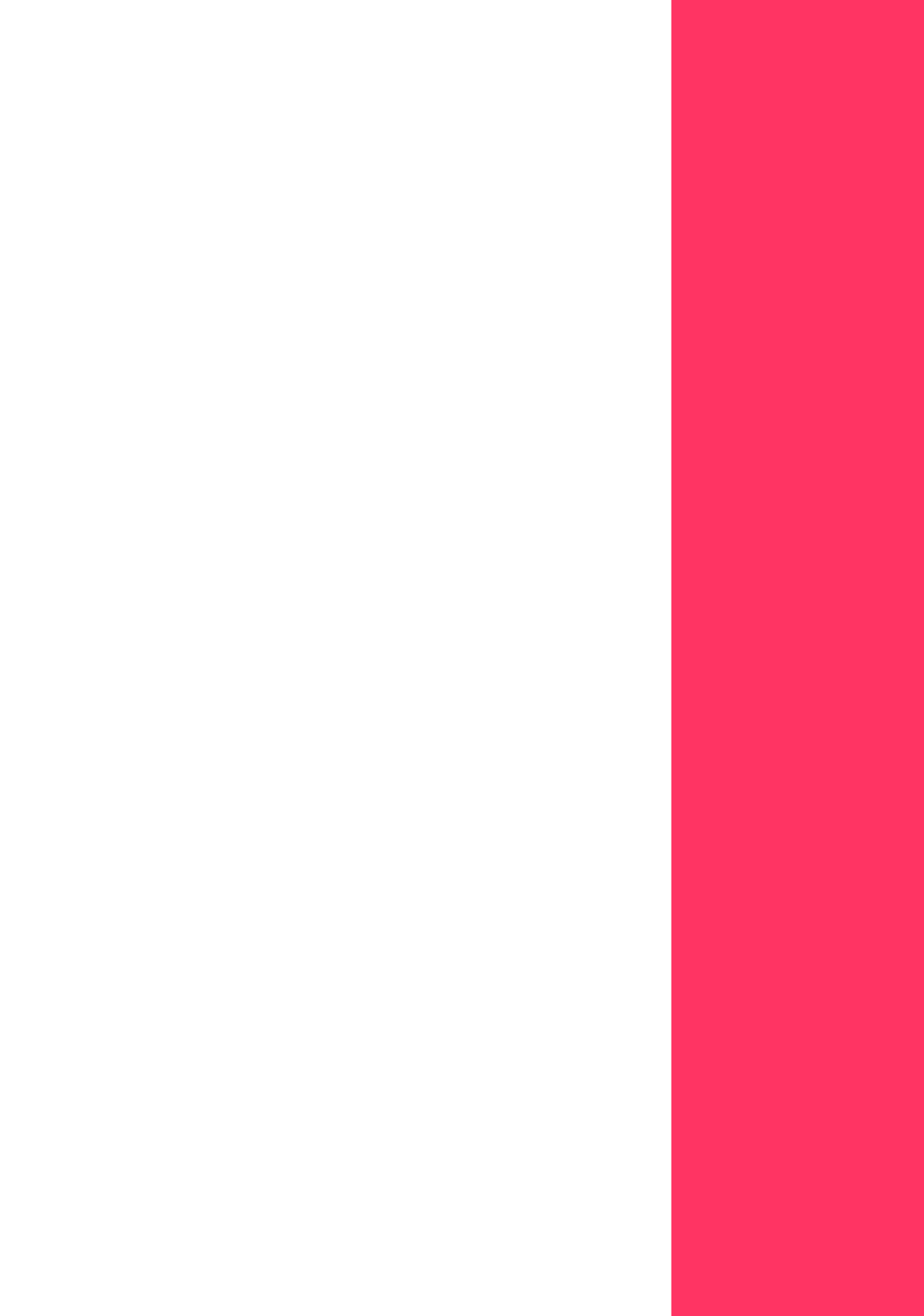
DNEVI VARSTVOSLOVJA 2025

ZBORNİK POVZETKOV

Andrej Sotlar, Igor Areh, Benjamin Flander, Maja Modic, Tinkara Pavšič Mrevlje (uredniki)

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

26. Dnevi varstvoslovja, Zreče, 4. in 5. junij 2025

Zbornik povzetkov

Uredniki

Andrej Sotlar

Igor Areh

Benjamin Flander

Maja Modic

Tinkara Pavšič Mrevlje

Junij 2025

Naslov <i>Title</i>	26. Dnevi varstvoslovja, Zreče, 4. in 5. junij 2025 <i>26th Days of Criminal Justice and Security, Zreče, 4th & 5th of June 2025</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Zbornik povzetkov <i>Book of Abstracts</i>
Uredniki <i>Editors</i>	Andrej Sotlar (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Igor Areh (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Benjamin Flander (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Maja Modic (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Tinkara Pavšič Mrevlje (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Tehnična urednika <i>Technical editors</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba) Barbara Erjavec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba), prirejeno po idejni oblikovni osnovi Aleksandra Podlogarja (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Grafika na ovitku <i>Cover graphic</i>	Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, 2017 oblikovalec Aleksander Podlogar (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Konferenca <i>Conference name</i>	26. Dnevi varstvoslovja
Datum konference <i>Conference date</i>	4. in 5. junij 2025
Kraj konference <i>Conference location</i>	Zreče, Slovenija
Programsko-organizacijski odbor <i>Program-organizing committee</i>	Andrej Sotlar (predsednik), Igor Areh, Benjamin Flander, Maja Modic, Tinkara Pavšič Mrevlje, Andrej Sotlar, Anja Zahirovič, Barbara Erjavec, Aleksander Podlogar, Violeta Malič in Gregor Bec (vsi Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Založnik Univerza v Mariboru
Published by Univerzitetna založba
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj Univerza v Mariboru
Issued by Fakulteta za varnostne vede
Kotnikova ulica 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.fvv.um.si>, fvv@um.si

Izdaja
Edition Prva izdaja

Vrsta publikacije
Publication type E-knjiga

Dostopno na
Available at <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/975>

Izdano
Published at Maribor, Slovenija, junij 2025

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ University of Maribor, University Press

Besedilo / *Text* © avtorji in Sotlar, Arh, Flander, Modic, Pavšič Mrevlje (uredniki), 2025

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav 4.0 Mednarodna. / *This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 International License.*

Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Stališča, izražena v povzetkih, so stališča avtorjev in jih ni mogoče pripisati Univerzi v Mariboru, Fakulteti za varnostne vede ter institucijam, kjer so zaposleni.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

351.78(082) (0.034.2)

DNEVI varstvoslovja (26 ; Zreče ; 2025)

26. dnevi varstvoslovja, Zreče, 4. in 5. junij 2025 [Elektronski vir] :
zbornik povzetkov / uredniki Andrej Sotlar ... [et al.]. - 1. izd. - E-zbornik. -
Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2025

Način dostopa (URL): <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/975>

ISBN 978-961-286-992-2 (PDF)

doi: 10.18690/um.fvv.1.2025

COBISS.SI-ID 236038147

ISBN 978-961-286-992-2 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.fvv.1.2025>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika
For publisher prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru

Citiranje
Attribution Sotlar, A., Areh, I., Flander, B., Modic, M., Pavšič Mrevlje, T.
(ur.). (2025). *26. Dnevi varstvoslovja, Zreče, 4. in 5. junij 2025:*
zbornik povzetkov. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
doi: 10.18690/um.fvv.1.2025

Kazalo

Uvodnik	1
Uredniki	
OKROGLE MIZE	3
Plenarna okrogla miza: Modeliranje migrantskih tokov na Balkanu	5
Okrogla miza: Varno odraščanje v digitalnem svetu: Kibernetika varnost za otroke in mladostnike	7
Okrogla miza: Pilotni projekt v okviru Načrta za okrevanje in odpornost: Zelen in odporen prehod za varno in uspešno družbo	9
Okrogla miza: Financiranje Detektivske zbornice Republike Slovenije	11
Okrogla miza: Prikriti preiskovalni ukrepi danes in jutri	13
POVZETKI PRISPEVKOV	15
Pristranskost sodstva: Pogosto neuresničena pravica do nepristranskega sojenja	17
Igor Areh, Taša Torbica	
EU Knowledge Hub kot integrirani okvir za preprečevanje radikalizacije v sodobnem varnostnem okolju	18
Emanuel Banutai	
Varnostna dinamika v slovenskem zaporskem sistemu: trendi in kadrovski izzivi v letu 2024	19
Emanuel Banutai, Gašper Tramte	
Digitalna vključenost kot temelj varnega in vključujočega zagotavljanja kibernetike varnosti	20
Igor Bernik	
Koncept korporativne varnosti na Nacionalnem inštitut za javno zdravje	21
Jernej Bevk, Miha Dvojmoč	

Varnostna preverjanja – dileme in rešitve Jaroš Britovšek	22
»Človek proti stroju« – uporaba umetne inteligence v kvalitativnih raziskavah Vanja Erčulj, Ajda Šulc	23
Projekt INCEPT: krepitev pravosodnega sodelovanja pri prestrezanju telekomunikacij med državami članicami Evropske unije Benjamin Flander, Erazem Bohinc, Rade Trivunčević	24
Trgovina z ljudmi v Sloveniji Danijela Frangež, Andrea Davidović, Klara Hostnik, Barbara Gorenc, Nejc Kotnik	26
Uporabniški podatki v vozilih in informacijska varnost Anton Galun, Blaž Markelj	27
Etika v vojaškem vodenju: izkušnje iz mednarodnega raziskovalnega projekta Maja Garb	28
(Pre)obremenjenost pravosodnih policistov v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ljubljana Jan Glad, Rok Hacin	29
Stališča lokalnega prebivalstva in oboroženih sil v Republiki Sloveniji do okoljskih vplivov mirnodobnih vojaških dejavnosti: okoljska dimenzija kot del civilno-vojaških razmerij Silvo Grčar, Andrej Sotlar, Katja Eman	30
Delo v splošno korist – kazen ali priložnost? Tadeja Grubar, Andreja Farkaš	31
Komunikacija v Zavodu za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje Katja Gundelj, Stanislav Strajnar	32
Kaj vpliva na dovzetnost za socialni inženiring? Benjamin Hostnik, Miha Dvojmoč	33
Pomen korporativne obveščevalne dejavnosti pri zagotavljanju organizacijske učinkovitosti in uspešnosti Benjamin Hostnik, Miha Dvojmoč	34
Stališče mladih do spremenjenih varnostnih razmer Jelena Juvan	35

Raziskovanje nasilja odraslih otrok nad starši Monika Klun, Aleš Bučar Ručman, Danijela Frangež	36
Vpliv naprednih tehnologij na razvoj področja fizične varnosti Rajko Kozmelj	37
Zbiranje obvestil pri obravnavi padalske nesreče Anamarija Kraševac, Toni Stojčevski, Matjaž Mravlja	38
Korporativna varnost in »One Health« – ugotovitve in dileme v zdravstvenih institucijah v Republiki Sloveniji Valentina Kubale, Andrej Sotlar, Branko Lobnikar, Mitja Vrdelja, Branko Gabrovec, Miha Dvojmoč	39
Ocenjevanje uspešnosti, kakovosti in učinkovitosti v slovenski policiji: razvoj, konceptualizacija in evalvacija celostnega modela Branko Lobnikar, Kaja Prislan Mihelič, Miha Dvojmoč, Teja Primc	40
Raziskovanje in izzivi policijske dejavnosti v praksi Gorazd Meško, Rok Hacin	41
Pilotni model za oceno kibernetkovarnostne ogroženosti starejših odraslih Anže Mihelič, Nina Škornik, Boštjan Žvanut, Ajda Šulc	42
Problematika kajenja v varnih sobah za uporabo drog Luka Modic	43
Pristopi dela s storilci kaznivih dejanj: med teorijami in prakso Miha Novak	44
Razprava o pravni upravičenosti prikritih preiskovalnih ukrepov: analiza ukrepa »covert search« v kontekstu varstva človekovih pravic Ivanka Oberman, Tomaž Čas	45
Raziskovanje odnosov in legitimnosti v slovenskem zaporskem okolju Zala Osterc, Gorazd Meško, Rok Hacin	46
Raziskovanje področja pomožne policije v Sloveniji Jasmina Pinoza	47
Razmerje med modeliranjem groženj, obveščanjem o kibernetških grožnjah in kibernetško odpornostjo Luka Podlesnik, Igor Bernik, Anže Mihelič	48
Pregled znanstvenih in strokovnih pristopov k beleženju in ocenjevanju razširjenosti nasilja nad starejšimi Teja Primc, Branko Lobnikar, Kaja Prislan Mihelič, Vesna Leskošek, Anže Štrancar, Otto Gerdina	49

Poučevanje slovenskega jezika priprtih tujcev: medkulturni izzivi, varnostni vidiki in zakonodajni okvir	51
Helena Skarlovnik Casar, Katja Voh	
Alumni Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru – povezovanje, sodelovanje in razvoj stroke	52
Boštjan Slak, Maja Loknar, Iza Kokoravec Povh, Blaž Markelj	
Razvoj kriminalističnoobveščevalne dejavnosti v mednarodnem kontekstu: (pilotsko) etnografski vidik iz ZDA in prenos spoznanj v slovensko okolje	53
Boštjan Slak	
Osebnostne značilnosti in motivacija starejših odraslih za udeležbo na tečajih informacijsko-komunikacijske tehnologije	54
Nina Škornik, Kaja Prislan Mihelič, Anže Mihelič	
Preventiva pred uporabo psihoaktivnih snovi v lokalnem in šolskem okolju – pregled tujih raziskav glede vloge policije	56
Tomaž Šubic, Maja Modic	
Odpri oddelek Zavoda za prestajanje kazni zapora – priložnost ali izigravanje?	58
Barbara Ternik, Peter Pišek	
Zakon o varstvu javnega reda in miru (2025) – <i>Quo vadis?</i>	59
Bojan Tičar	
Naloge policije ob prijavi nezgode pri delu in nesreče pri delu	60
Leon Vedenik	
Sodobna duhovna oskrba v obrambno-varnostnem sistemu na primerih Policije in Slovenske vojske	61
Jona Janez Vene, Matjaž Mravlja, Matjaž Muršič Klenar, Klemen Kocjančič	
Varnost ob napadu na šolo	62
Domen Vivod	
Socialnoekološko modeliranje zadrževanja pripadnikov/-ic STAS Slovenske vojske	63
Janja Vuga Beršnak, Gašper Ferme	
Kaznivo dejanje Prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva – študija primerov in prikaz obravnave	64
Melita Zelnik	

Uvodnik

UREDNIKI

Spoštovani bralke in bralci.

Zbornik povzetkov predstavlja vsebino okroglih miz in sekcij, ki so jih znanstveniki, praktiki in študenti pripravili za vsakoletni »sejem« idej, predlogov in ugotovitev s širšega področja varnosti – 26. Dneve varstvoslovja.

Tako kot vsako leto tudi tokratni konferenci dajejo poseben pečat okrogle mize. Plenarna okrogla miza je posvečena modeliranju migrantskih tokov na Balkanu in temelji na ugotovitvah temeljnega raziskovalnega projekta, ki ga izvajata Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru in Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu, financira pa Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije. Druga okrogla miza je namenjena razpravi o sedanjosti in predvsem prihodnosti prikritih preiskovalnih ukrepov, brez katerih si več ne moremo zamisliti uspešnega preiskovanja najhujših oblik sodobne organizirane in gospodarske kriminalitete. Tretja okrogla naslavlja problem financiranja delovanja Detektivske zbornice RS. Četrta okrogla miza predstavlja izkušnje in izzive pilotnega projekta o zelenem in odpornem prehodu za varno in uspešno družbo, peta okrogla miza pa je posvečena razpravi o varnem odraščanju otrok in mladostnikov v digitalnem svetu.

Opozoriti velja še na dva dogodka. Prvi je razprava o možnostih in priložnostih alumnija Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, drugi pa je sekcija, namenjena predstavitvi raziskovalnega dela študentov doktorskega študijskega programa Varstvoslovja.

In kot se za pravi sejem spodobi, se tudi v preostalih sekcijah najde za vsakogar nekaj – od varstvoslovja, policijske dejavnosti, kriminologije, kriminalistike, pravosodja, penologije, informacijske varnosti do vojske – skratka, vse tisto, kar se tako ali drugače nanaša na varnostne izzive sodobne družbe.

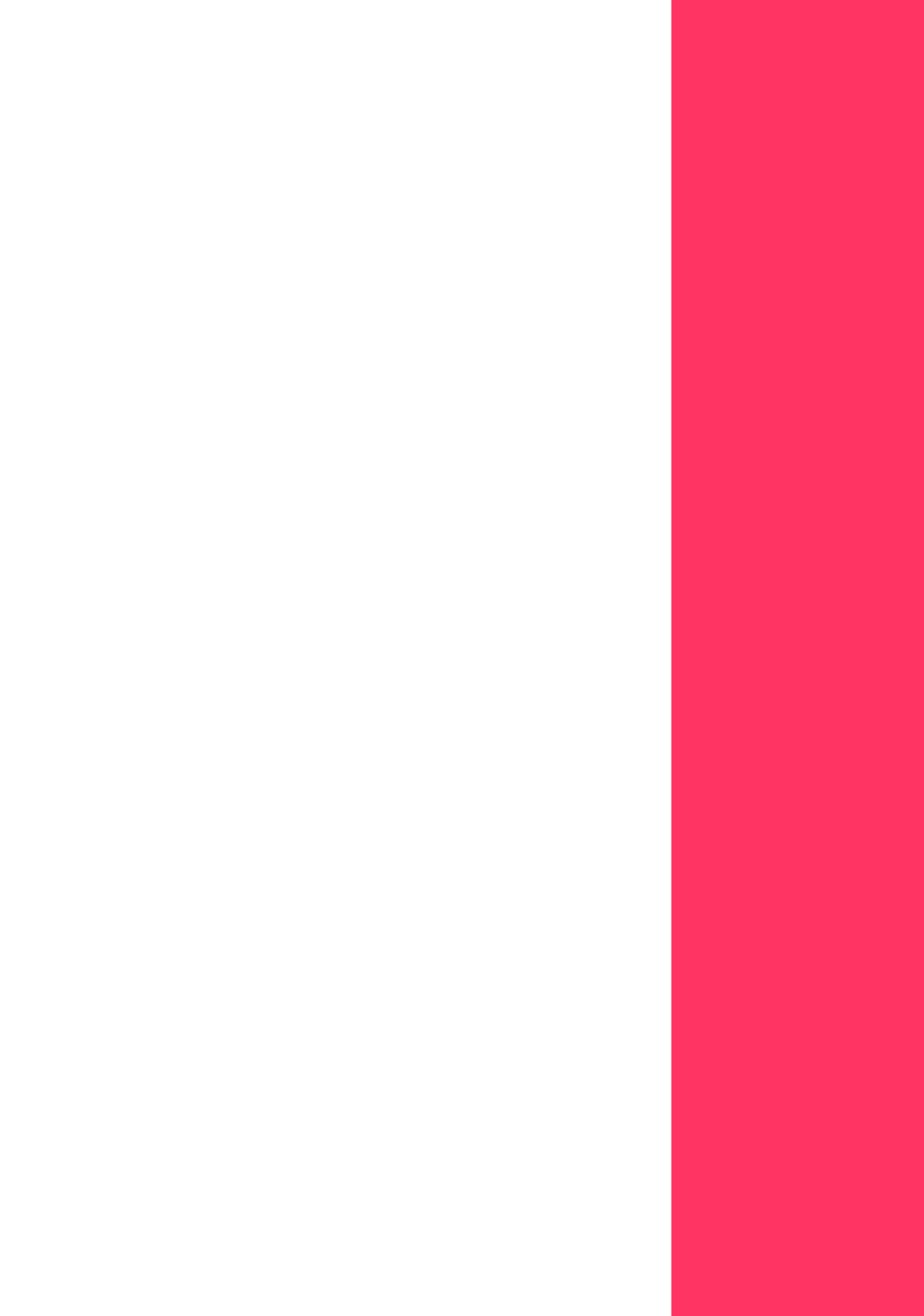
Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

OKROGLE MIZE

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Plenarna okrogla miza: Modeliranje migrantskih tokov na Balkanu

IGOR BERNIK
moderator

MATEJ TORKAR, BLAŽ RODIČ, ALEŠ BUČAR RUČMAN
razpravljavci

Izhodišča. Migracije so kompleksen pojav, ki ga pogojujejo številni medsebojno prepleteni dejavniki, kot so geopolitične napetosti, oboroženi konflikti, podnebne spremembe, naravne nesreče, ter izrazite gospodarske in socialne razlike med državami izvora, tranzita in cilja. Na okrogli mizi bodo osvetljene ključne varnostne, družbene in politične razsežnosti migracijskih tokov na območju Balkana, s poudarkom na možnostih njihovega modeliranja z uporabo sodobnih znanstvenih simulacijskih metod. Pregledan bo razvoj in uporaba naprednih metod simulacij migracijskih poti, vključno z agentno osnovanimi modeli, sistemi dinamičnega odločanja, prostorskimi analizami in metodami umetne inteligence (npr. strojno učenje) za napovedovanje migracijskih trendov in odzivnosti sistemov. Diskusija bo vključevala aktualne izzive, s katerimi se soočajo državne institucije in nevladne organizacije, zlasti pri upravljanju migracijskih tokov, zaščiti človekovih pravic in zagotavljanju humanitarne pomoči. Razprava bo iskala poti k celostnemu, preventivnemu in podatkovno podprtemu pristopu, ki temelji na znanstveno utemeljenih modelih in omogoča učinkovito oblikovanje javnih politik, pripravljenih na prihodnje migracijske dinamike v regiji.

Ključne besede: migracijski tokovi, geopolitika, varnost, družbeni vplivi, modeliranje

O razpravljavcih:**Igor Bernik**

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Matej Torkar

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za migracije, Ljubljana, Slovenija

Blaž Rodič

Fakulteta za informacijske študije, Novo mesto, Slovenija

Aleš Bučar Ručman

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Okrogla miza temelji na raziskovalnem projektu J5-4585: MIG@B | Modeliranje mednarodnih migrantskih tokov na Balkanu, ki ga izvajata Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede in Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu, in financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

Okrogla miza: Varno odraščanje v digitalnem svetu: Kibernetika varnost za otroke in mladostnike

ANŽE MIHELČ

moderator

JOŽE RUGELJ, IGOR BERNIK, DAMJAN VAVPOTIČ, KORY GOLOB

razpravljavci

Izhodišča. Kibernetika varnost otrok in mladostnikov postaja vse pomembnejša tema v času, ko pametne naprave in spletne storitve postajajo del vsakdanjega življenja že v zgodnjih letih. Okrogla miza bo namenjena razpravi, kako sistematično in vsebinsko ustrezno pristopiti k izobraževanju o kibernetiki varnosti v osnovnih in srednjih šolah. Na okrogli mizi bomo obravnavali trenutno stanje ozaveščenosti o kibernetiki varnosti med otroki in mladostniki v osnovnih in srednjih šolah. V razpravi bomo izpostavili ključne vsebine, ki bi jih morali mladi poznati za varno rabo pametnih naprav in digitalnih storitev, ter poudarili pomen zgodnjega in sistematičnega vključevanja teh tematik v izobraževalne programe. Posebna pozornost bo namenjena vsebinskim modulom, kot so prepoznavanje spletnih prevar, zaščita osebnih podatkov, varno komuniciranje na družbenih omrežjih, digitalna sled in odgovorno spletno vedenje. Udeleženci bodo razpravljali o tem, katere vsebine so primerne za osnovnošolsko in katere za srednješolsko raven ter kako jih je mogoče prilagoditi glede na starost in digitalno pismenost učencev. Dotaknili se bomo tudi obstoječih praks, pomanjkljivosti in potreb po usposabljanju učiteljev ter sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki. Končno bomo razpravljali tudi o predlogih za prihodnje usmeritve, ki bodo prispevale k boljši zaščiti otrok in

mladostnikov v digitalnem okolju ter k razvoju celostne strategije kibernetске varnosti v vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Okrogla miza temelji na projektu Razvoj kurikuluma in modela izobraževanja informacijske varnosti na osnovnih in srednjih šolah (MINA), ki ga financira Urad Vlade RS za informacijsko varnost in izvajajo Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko ter Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Ključne besede: vključujoča kibernetска varnost, informacijska varnost, varnost mladih, osnovnošolsko izobraževanje, srednješolsko izobraževanje

O razpravljavcih:

Anže Mihelič

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Igor Bernik

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Damjan Vavpotič

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Ljubljana, Slovenija

Kory Golob

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost, Ljubljana, Slovenija

Okrogla miza: Pilotni projekt v okviru Načrta za okrevanje in odpornost: Zelen in odporen prehod za varno in uspešno družbo

MAJA MODIC
moderatorica

IGOR BERNIK, MIHA DVOJMOČ, DANIJELA FRANGEŽ, BRANKO LOBNIKAR,
BLAŽ MARKELJ, ANŽE MIHELČ, ANDREJ SOTLAR, BERNARDA TOMINC,
SIMON VRHOVEC
razpravljalci

Izhodišča. Evropska unija in Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije sofinancirata izvajanje pilotnih projektov, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo izhodišč za reformo slovenskega visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0. Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru v okviru pilotnega projekta Zelen in odporen prehod za varno in uspešno družbo izvaja več aktivnosti, usmerjenih v krepitev znanja in kompetenc na področjih zelenega in digitalnega prehoda ter varnosti. Med aktivnostmi, ki jih izvajamo od oktobra 2022 izpostavljamo vključevanje vsebin za zeleni prehod v kurikulum visokošolskega študijskega programa Varnost in policijsko delo ter vključevanje vsebin za digitalni prehod v kurikulum visokošolskega študijskega programa Informacijska varnost. Fakulteta razvija krajša izobraževanja za pridobitev mikrodokazil na področju informacijske in kibernetske varnosti, izvajanja ocen varnostne ogroženosti in tveganj ter korporativne varnosti. Fleksibilno zagotavljanje kibernetske varnosti organizacij bomo zagotavljali z novoustanovljenim kompetenčnim centrom za

kibernetsko varnost, z uvedbo koncepta integralne korporativne varnosti pa krepimo celovito zagotavljanje varnosti v organizacijah. Razvijamo poučevanje v multisenzornem prostoru s pomočjo najnovejše tehnologije in večdeležniške pristope k reševanju varnostnih problemov v lokalnih skupnostih z oblikovanjem kompetenčnega modela. Pilotni projekt zaključujemo konec septembra 2025, na konferenčni razpravi pa predstavljamo aktualne ugotovitve, dosežke ter izzive zelenega in odpornega prehoda na področju varstvoslovja.

Prispevek je nastal v okviru projekta Zelen in odporen prehod za varno in uspešno družbo, ki ga sofinancirata Evropska unija in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport iz sredstev Mehanizma za okrevanje in odpornost.

Ključne besede: Načrt za okrevanje in odpornost, zeleni prehod, digitalni prehod, trajnostni razvoj, varnost

O razpravljavcih:

Maja Modic

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Igor Bernik

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Miha Dvojmoč

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Danijela Frangež

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Branko Lobnikar

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Blaž Markelj

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Anže Mihelič

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Andrej Sotlar

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Bernarda Tominc

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Simon Vrhovec

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Okrogla miza: Financiranje Detektivske zbornice Republike Slovenije

DUŠAN POSLEK
moderator

TINA KRAMBERGER, ANDREJ SOTLAR, MIHA DVOJMOČ,
DARIJO KOLUNDŽIČ
razpravljavci

Izhodišča. V letu 2024 je bil sprejet Zakon o detektivski dejavnosti (ZDD-2). Zakon je Detektivski zbornici RS (DeZRS) naložil dodatne obveznosti, tako v smislu dodatnih javnih pooblastil (strokovni nadzori nad delom detektivov, vodenje pritožbenih postopkov itd.) kot tudi drugih nalog, ki jih zbornica mora izvajati za svoje nemoteno delo. Navedeno je nesorazmerno obremenilo članstvo DeZRS, saj morajo organi zbornice, ki jih sestavljajo člani zbornice, ki svoje delo opravljajo brezplačno, ter sekretarka zbornice sedaj izvajati precej več nalog. Razprava je namenjena prihodnosti DeZRS, predvsem v smeri iskanja poti med večjimi obveznostmi DeZRS in njenim nezadostnim financiranjem. Zbornica se namreč trenutno financira le s članarino in iz tega naslova dobi približno 40.000,00 EUR na leto. Drugi viri financiranja (npr. vpisnine) pa komaj zadoščajo za namen, za katerega se zbirajo. Zbornica preostalih virov financiranja (tržna dejavnost, izobraževanja itd.) nima. To pomeni, da v prihodnje sama ne bo sposobna financirati vsega, kar ji je z novim ZDD-2 naloženo. Ob pripravi ZDD-2 je bil podan predlog, da država financira naloge, ki jih zbornica izvaja na podlagi javnega pooblastila, vendar ga je Ministrstvo za notranje zadeve zavrnilo. V preteklosti je takšno sofinanciranje

DeZRS že obstajalo, zato okrogla miza naslavlja rešitve, ki bi omogočile, da bo lahko zbornica s pomočjo MNZ ustrezno financirala in kakovostno izvajala vse svoje naloge.

Ključne besede: Detektivska zbornica RS, financiranje, javna pooblastila, naloge, Ministrstvo za notranje zadeve

O razpravljavcih:

Dušan Poslek

Detektivska zbornica Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Tina Kramberger

Detektivska zbornica Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Andrej Sotlar

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Miha Dvojmoč

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Darijo Kolundžić

Republika Slovenija, Ministrstva za notranje zadeve, Ljubljana, Slovenija

Okrogla miza: Prikriti preiskovalni ukrepi danes in jutri

MIROSLAV ŽABERL
moderator

DARIJO LEVAČIĆ, VALTER FABJANČIČ, MATJAŽ JERKIČ, DOMEN FAJFAR
razpravljavci

Izhodišča. Namen razprave je spodbuditi strokovno razpravo o pomenu pridobivanja podatkov z uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov za preiskovanje najhujših oblik organizirane in gospodarske kriminalitete, še zlasti korupcije in spletnih goljufij. Gre tudi za pridobivanje bančnih podatkov z namenom zavarovanja protipravno pridobljenega premoženja in problem preiskovanja kaznivih dejanj spolne zlorabe otrok na spletu ali kaznivih dejanj, ki se izvršujejo na t. i. »Darknetu«. Spremembam na tem področju je botrovala sodna praksa, ki se je izoblikovala na podlagi odločitev Ustavnega sodišča ter implementacija evropskih direktiv. Vendar dosedanje spremembe Zakona o kazenskem postopku niso sledile tehnološkemu razvoju, še zlasti na področju kriptiranih komunikacij. V zadnjem si policija, tožilstvo in s sodišča prizadevajo za spremembe zakona glede izvajanja ukrepa nadzora računalniškega sistema fizične osebe, dopolnitve nabora kaznivih dejanj, ki se preiskujejo s prikritimi preiskovalnimi ukrepi, redefinicije dokaznih standardov, določljivosti neznanih storilcev ter obdobja pridobivanja prometnih podatkov. Zaradi različnih dokaznih standardov in trajanja posameznih preiskovalnih ukrepov prihaja do težav pri izvajanju istočasnih prikritih preiskovalnih ukrepov zoper mednarodne organizirane kriminalne združbe. Že na ravni Evropske unije prihaja do razlik med državami članicami, kljub evropskim direktivam, ki veljajo za vse

enako. Zato je nujno treba razvijati pobudo o skupni zakonodaji Evropske unije na področju prikritih preiskovalnih ukrepov.

Ključne besede: prikriti preiskovalni ukrepi, preiskovanje najhujših oblik kriminalitete, temnači splet in nadzor kriptirane komunikacije, dokazni standardi in poseg v človekove pravice in zasebnost, usklajenost zakonodaje (EU in RS)

O razpravljalcih:

Miroslav Žaberl

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Darijo Levačič

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Ljubljana, Slovenija

Valter Fabjančič

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Sektor za sistemsko usmerjanje in nadzor policije, Ljubljana, Slovenija

Matjaž Jerkič

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije, Ljubljana, Slovenija

Domen Fajfar

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije, Sektor za posebne naloge, Ljubljana, Slovenija

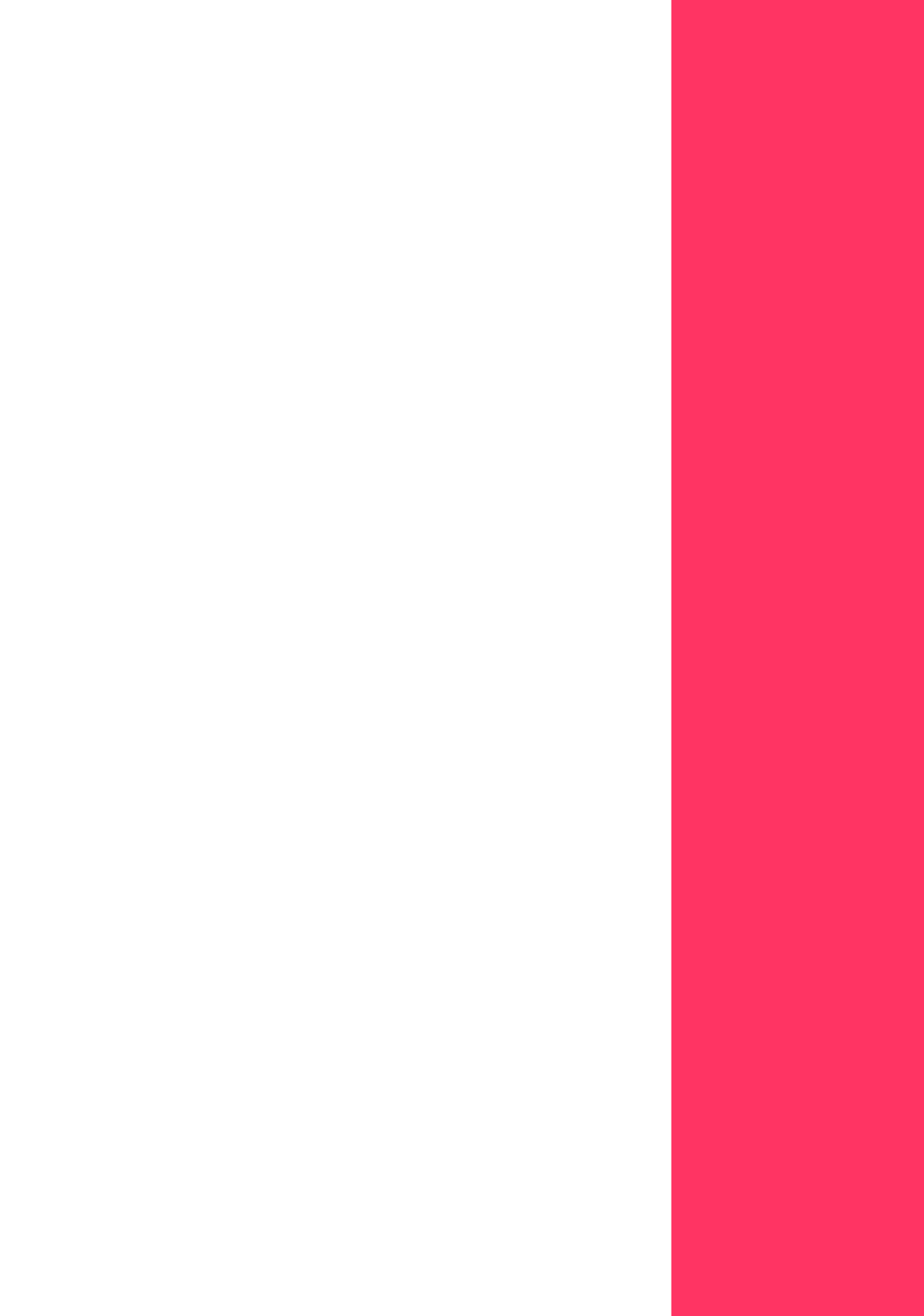
Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

POVZETKI

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Pristranskost sodstva: Pogosto neuresničena pravica do nepristranskega sojenja

IGOR AREH, TAŠA TORBICA

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.arih@um.si, tasa.torbica@student.um.si

Ustava zagotavlja pravico do neodvisnega in nepristranskega sojenja, vendar raziskave opozarjajo, da je ta v praksi pogosto neuresničena. Vzrok je človeška nezmožnost objektivnega odločanja oziroma neuporaba znanstveno potrjenih ukrepov za izogibanje pristranskosti. Sodna pristranskost se izkazuje na več načinov, vključno s sledenjem ugotovitvam izvedencev. Za sodno imenovane izvedence sodišča domnevajo, da so nepristranski. Raziskave pa nasprotno kažejo, da so izvedenci tako pristranski kot laiki. Izvedenci zaradi prepričanja, da so zaradi znanja, izkušenj, samonadzora in motivacije objektivni, ne uporabljajo ukrepov za nadzorovanje subjektivnosti. Tako prihajajo do ugotovitev, ki so pristranske v korist ali škodo strank. Ker je psihologija izrazito ideološko pristranska veda, so izvedenci pričakovano neobjektivni že v trenutku imenovanja. Če nato ne uporabijo ukrepov za izogibanje pristranskosti, kot so testiranje hipotez, uporaba potrjenih psiholoških testov in ugotavljanje prirejanja odgovorov, se med delom njihova začetna pristranskost poveča. Rezultat so ugotovitve, ki so namesto na znanosti, utemeljene na osebnih prepričanjih in pričakovanjih izvedencev. Ker sodišča strokovne verodostojnosti izvedenskih ugotovitev praviloma ne preverjajo, se tako zanašajo na nepreverjene domneve. Posledično je zaradi neuporabe znanstvenih ukrepov za izogibanje pristranskosti pravičnost sojenja zanemarjena in sodišča tako ne morejo biti varuhi pravičnosti.

Ključne besede: pristranskost sojenja, sledenje izvedencem, psihologija, neizogibanje subjektivnosti, pravičnost sojenja.

EU Knowledge Hub kot integrirani okvir za preprečevanje radikalizacije v sodobnem varnostnem okolju

EMANUEL BANUTAI

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Ljubljana, Slovenija
emanuel.banutai@gov.si

EU Knowledge Hub (EU KH) za preprečevanje radikalizacije je nova pobuda Evropske komisije, ki nadgrajuje dosedanje delo mreže RAN in predstavlja osrednjo platformo za zbiranje, izmenjavo in uporabo znanja na področju preprečevanja radikalizacije, ki lahko vodi v nasilni ekstremizem. Hub v okviru sedmih tematskih odborov krepi sodelovanje med državami članicami, razvija strateške usmeritve ter med drugim nudi ciljno usmerjene podporne storitve – od usposabljanj, študijskih obiskov in delavnic do operativne podpore pri konkretnih izzivih na nacionalni ravni. S tem se krepi pomen strateške podpore, izmenjave znanj in multidisciplinarnega sodelovanja. Nedavno je bil vzpostavljen tudi Raziskovalni odbor (EU Research Committee), ki združuje strokovnjake za poglobljeno analizo trendov in izzivov na področju radikalizacije. Poseben poudarek je dan tudi vključevanju žrtev terorizma in ranljivih skupin v procese preprečevanja, kar odraža celostni pristop EU KH. Teme, kot so rehabilitacija in reintegracija v zaporskem okolju, prevencija, duševno zdravje, izmenjava informacij, vloga umetne inteligence kot podpornega orodja za učinkovitejše odzivanje na problematiko radikalizacije in nasilnega ekstremizma ter nova orodja za zgodnjo detekcijo ranljivosti, postajajo središče strokovnih razprav in razvoja politik. Hub s tem ponuja konkretna orodja za učinkovitejši odziv na razvijajoče se grožnje.

Ključne besede: radikalizacija, EU Knowledge Hub, preprečevanje, sodelovanje, nasilni ekstremizem

Varnostna dinamika v slovenskem zaporskem sistemu: trendi in kadrovski izzivi v letu 2024

EMANUEL BANUTAI, GAŠPER TRAMTE

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih
sankcij, Ljubljana, Slovenija
emanuel.banutai@gov.si, gasper.tramte@gov.si

Kljub stalnim prizadevanjem za izboljšanje razmer v slovenskem zaporskem sistemu se razmere ne izboljšujejo. Analiza podatkov za leto 2024 v primerjavi s preteklimi leti razkriva nadaljevanje skrb vzbujajočega trenda rasti skoraj vseh vrst izrednih dogodkov, zlasti nasilja med zaprtimi osebami, napadov na zaposlene ter primerov samopoškodovanja. Naraščanje števila izrednih dogodkov je mogoče deloma pripisati nadaljevanju problematike prezasedenosti in izraziti kadrovski podhranjenosti, ki se kljub številnim kadrovskim ukrepom ni bistveno izboljšala. Poseben izziv predstavlja struktura zaprtih oseb: več kot polovica jih je namreč tujcev, med katerimi še posebej izstopa problematika po 308. členu KZ-1 (prepovedno prehajanje meje in tihotapstvo). To vpliva tudi na povečano kompleksnost dela, potrebe po tolmačenju, obravnavi kulturnih razlik in dodatnih varnostnih ukrepih. Prispevek analizira strukturo dogodkov, izpostavi povezave z organizacijskimi in sistemskimi dejavniki ter predstavi izhodišča za prihodnje strateške usmeritve. Ob tem prispevek opozarja na potrebo po celostnem kadrovskem pristopu in sistemskih prilagoditvah za obvladovanje spremenjene populacije ter soočanje z varnostnimi izzivi v zavodih. V zaključku so podani predlogi, kako z medinstitucionalnim pristopom in usklajevanjem z mednarodnimi standardi zmanjšati tveganja in izboljšati odpornost zaporskega sistema.

Ključne besede: izredni dogodki, varnost, prezasedenost, kadrovska podhranjenost, zaporski sistem

Digitalna vključenost kot temelj varnega in vključujočega zagotavljanja kibernetске varnosti

IGOR BERNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.bernik@um.si

Digitalna vključenost predstavlja temeljno komponento sodobnih pristopov k zagotavljanju kibernetске varnosti, saj omogoča enakopraven dostop, razumevanje in uporabo digitalnih tehnologij za vse družbene skupine. V kontekstu Družbe 5.0, ki združuje napredne tehnologije in človeško osrediščenost, digitalna vključenost ni le vprašanje tehnološkega napredka, temveč tudi temelj za socialno pravičnost, varnost in odpornost. Prispevek izpostavlja, da digitalni razkorak – ki se kaže v pomanjkanju digitalnih veščin, omejenem dostopu do informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in nizki stopnji participacije – povečuje kibernetска tveganja, hkrati pa onemogoča učinkovito vključevanje vseh posameznikov v digitalni prostor. Analizirane so povezave med digitalno izključenostjo in povečano izpostavljenostjo kibernetским grožnjam ter prikazane posledice za ranljive skupine, kot so starejši, socialno ogroženi in osebe z nižjo stopnjo izobrazbe. Predstavljene so strateške usmeritve, kot so vključujoče digitalno izobraževanje, celovita zakonodaja ter medsektorsko sodelovanje med državo, gospodarstvom in civilno družbo. Namen prispevka je prispevati k oblikovanju odpornega in varnega digitalnega okolja, ki bo temeljilo na univerzalni dostopnosti, zaupanju in aktivni participaciji vseh državljanov. Digitalno vključenost in digitalno diskriminacijo proučujemo v okviru projekta Zelen in odporen prehod za varno in uspešno družbo. Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, in Evropska unija – NextGenerationEU.

Ključne besede: digitalna vključenost, kibernetска varnost, digitalni razkorak, družbena odpornost, Družba 5.0

Koncept korporativne varnosti na Nacionalnem inštitut za javno zdravje

JERNEJ BEVK,¹ MIHA DVOJMOČ²

¹ Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, Slovenija

jernej.bevk@nijz.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

miha.dvojmoc@um.si

Varnost v sodobnih javnih institucijah presega klasično razumevanje fizičnega varovanja in nadzora. Zaradi vedno bolj kompleksnega in s tveganji povezanega okolja postaja korporativna varnost ključna organizacijska funkcija, ki mora biti strateško umeščena v delovanje ustanove. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) je kot osrednja strokovna institucija na področju zdravja v Sloveniji vsakodnevno izpostavljen številnim grožnjam, ki segajo od kibernetских napadov, uhajanja podatkov in dezinformacijskih kampanj do kriznih dogodkov, ki ogrožajo nemoteno delovanje. Uvajanje koncepta korporativne varnosti v NIJZ pomeni prehod iz tradicionalnega, reaktivnega pristopa k varnosti k proaktivnemu, celovitemu in dolgoročno usmerjenemu sistemu upravljanja tveganj. Ta pristop vključuje zaščito informacijskih sistemov, zagotavljanje fizične varnosti, nadzor nad dostopi, zaščito osebnih podatkov, krizno upravljanje ter razvoj organizacijske kulture, ki spodbuja odgovornost in zavest o varnosti med zaposlenimi. Cilj korporativne varnosti ni zgolj preprečevanje incidentov, temveč ustvarjanje varnega, stabilnega in zaupanja vrednega okolja, ki omogoča učinkovito izvajanje javnih nalog. NIJZ s tem pristopom postavlja temelje za odpornost in zanesljivost tudi v izrednih razmerah. V tem okviru varnost ni več izolirana funkcija, temveč postaja integralni del organizacijskega upravljanja, strateškega planiranja in kakovostnega delovanja.

Ključne besede: korporativna varnost, nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), občutljivi podatki, kibernetiske grožnje, varnostna kultura

Varnostna preverjanja – dileme in rešitve

JAROŠ BRITOVŠEK

Republika Slovenija, Ministrstvo za obrambo, Ljubljana, Slovenija
jaros.britovsek@mors.si

Varnostna preverjanja so poseben postopek zbiranja podatkov o osebah in njihovih okoliščinah, s katerim se preprečuje ogrožanje varnosti varovanih dobrin, kot so občutljivi podatki, osebe, delovna mesta, sredstva in območja, do katerih naj bi preverjeni posameznik dostopal ali pridobil dovoljenje za dostop. Posamezniki, ki želijo pridobiti takšna dovoljenja, morajo izkazovati vrednote, kot so zanesljivost, verodostojnost in lojalnost. Te vrednote se med seboj razlikujejo, a se tudi prepletajo, pri čemer je njihova skupna nit zaupanje. To zaupanje se izraža z izdajo dovoljenja posamezniku za dostop do varovanih dobrin. Podatki, ki vzbujajo dvom o teh vrednotah, lahko pomenijo varnostni zadržek oziroma zavrnitev dovoljenja. Pomembno je razumeti, da ta dostop ne izhaja iz pravice, temveč iz obveznosti, da bo posameznik ravnal odgovorno z varovanimi dobrinami, do katerih mu je bil zaupan dostop. Varnostna preverjanja odpirajo številna vprašanja in dileme, zlasti glede stopnje in načina poseganja v zasebnost posameznika. Kako se lahko učinkovito preverjajo zanesljivost, verodostojnost in lojalnost posameznika? Kaj vse naj bo vključeno v preverjanja? Kako naj se nadzirajo posamezniki, ki že imajo dovoljenja in dostop? Ne nazadnje nas zanima, kako je to urejeno v Republiki Sloveniji in drugih primerljivih državah ter ali obstajajo možnosti za izboljšave in rešitve na tem področju.

Ključne besede: varnostna preverjanja, varnostni zadržek, verodostojnost, zanesljivost, lojalnost

»Človek proti stroju« – uporaba umetne inteligence v kvalitativnih raziskavah

VANJA ERČULJ, AJDA ŠULC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
vanja.erculj@um.si, ajda.sulc@um.si

Kvalitativno raziskovanje je v večji meri podvrženo subjektivnosti raziskovalca, saj je ta vpet v vse korake raziskave. S tem lahko nehoti vnaša pristranskost v raziskovalne ugotovitve. Večjo objektivnost in veljavnost ugotovitev kvalitativnih raziskav je možno doseči s sodelovanjem več raziskovalcev in primerjavo njihovih ugotovitev. K objektivnosti ugotovitev lahko prispeva tudi uporaba orodij za analizo besedila, a so ta orodja večkrat plačljiva in kompleksnejša za uporabo. Vzpon generativne umetne inteligence in intuitivnost orodij, ki jo uporabljajo, predstavlja možno alternativo ročni analizi besedila ali analizi s pomočjo obstoječih programov za analizo besedila. Velika prednost je tudi hitrost in avtomatizacija analize in vizualizacije podatkov. Nekatere raziskave že kažejo na uporabnost orodij umetne inteligence za analizo kvalitativnih podatkov. Cilj naše raziskave je bil ugotoviti in primerjati delovanje ročnega kodiranja besedila dveh neodvisnih raziskovalcev in avtomatsko kodiranje besedila s pomočjo orodja Chat GPT. V ta namen je bilo izvedenih 16 intervjujev med študenti 3. letnika Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. V analizo je bil vključen del vsebine intervjujev, ki se je nanašala na občutek varnosti in potencialne vire ogrožanja varnosti na fakulteti. Primerjava izsledkov je spodbudna za uporabo orodja v te namene, hkrati pa izpostavlja tudi nekatere razlike v učinkovitosti med »človekom in strojem«.

Ključne besede: generativna umetna inteligenca, Chat GPT, analiza, kvalitativne raziskave, varnost

Projekt INCEPT: krepitev pravosodnega sodelovanja pri prestrezanju telekomunikacij med državami članicami Evropske unije

BENJAMIN FLANDER,^{1,3} ERAZEM BOHINC,^{2,3} RADE TRIVUNČEVIĆ,^{3,4}

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
benjamin.flander@um.si

² Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica, Slovenija
erazem.bohinc@zrs-kp.si

³ Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Pravni inštitut, Koper, Slovenija
benjamin.flander@um.si, erazem.bohinc@zrs-kp.si, rade.trivuncevic@zrs-kp.si

⁴ Evro-sredozemska univerza, Piran, Slovenija
rade.trivuncevic@zrs-kp.si

V prispevku bo predstavljen evropski projekt INCEPT (*Supporting cross-border judicial cooperation in cases related to interception of telecommunications*, JUST-2024-JCOO 101192923), ki ga je z začetkom letošnjega leta začel izvajati mednarodni konzorcij raziskovalnih organizacij iz Bolgarije, Češke, Poljske in Slovenije. Projekt izhaja iz ocene, da je v dobi digitalnih komunikacij prestrezanje telekomunikacij ključno orodje pri odkrivanju in preiskovanju hujših kaznivih dejanj in organizirane kriminalitete in da se države Evropske unije (EU) pri tem soočajo s precejšnjimi pravnimi in tehničnimi izzivi. Prestrezanje telekomunikacij odpira pomembna vprašanja sprejemljivosti in zakonitosti uporabe prikritih preiskovalnih ukrepov, zlasti tajnega opazovanja z uporabo tehničnih (GPS) naprav ter uporabe IMSI-lovilcev in trojanskih konjev, tako v notranjem pravu članic, kot tudi pri čezmejnem pridobivanju in posredovanju dokazov. Evropski preiskovalni nalog (EPN) v praksi pogosto trči ob različne nacionalne pristope in pomanjkljivo harmonizacijo zakonodaje. Zaradi razlik v implementaciji EPN, tehničnih standardih in varnostnih protokolih v posameznih državah članicah postopki čezmejnega pridobivanja in posredovanja dokazov še vedno trajajo predolgo, kar dodatno otežuje učinkovito čezmejno sodelovanje. Težave nastajajo tudi pri sodelovanju s tretjimi državami, saj obstoječi pravni mehanizmi ne zagotavljajo jasnih postopkov in standardov za

izmenjavo telekomunikacijskih podatkov. Cilj projekta je okrepiti pravosodno sodelovanje pri prestrezanju telekomunikacij ter s tem prispevati k zakonitosti in učinkovitosti čezmejnih kazenskih postopkov.

Ključne besede: INCEPT, čezmejno pravosodno sodelovanje, prestrezanje telekomunikacij, prikriti preiskovalni ukrepi, zakonitost dokazov

Trgovina z ljudmi v Sloveniji

DANIJELA FRANGEŽ, ANDREA DAVIDOVIĆ, KLARA HOSTNIK,
BARBARA GORENC, NEJC KOTNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
danijsela.frangez@um.si, andrea.davidovic@student.um.si, klara.hostnik@student.um.si,
barbara.gorenc@student.um.si, nejc.kotnik2@student.um.si

Trgovina z ljudmi predstavlja eno najhujših kršitev človekovih pravic v sodobni družbi. Opredeljena je kot novačenje, prevoz, premestitev in dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb z namenom izkoriščanja, pri čemer so uporabljeni različni načini prisile, grožnje, goljufije, zlorabe pooblastil, ugrabitev in dajanje ter prejemanje plačil oziroma koristi. Vključuje spolno izkoriščanje, prisilno delo in izkoriščanje delovne sile, služabništvo, prisilno beračenje, prisilno izvrševanje kaznivih dejanj, nezakonite posvojitve otrok, prisilne poroke otrok ter trgovino s človeškimi organi tkivi in krvjo. Žrtve prihajajo iz šibkejših socialnih in ekonomskih okolij, pri čemer so najbolj ranljivi otroci, ženske, brezposelni, delavci migranti in begunci. Storilci odrasle žrtve v zlorablajoči položaj pogosto pridobijo z različnimi prevarami, npr. z lažnimi obljubami o delovnih pogojih, otroke pa novačijo preko spleta in tako imenovanih loverboyev. Prispevek je del projekta Erasmus+ KA2: Joint eStories: Journeys from Fear to Fair (<https://jointstories.eu>), ki ga izvajamo na Katedri za kriminalistiko Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. V njem predstavljamo značilnosti trgovine z ljudmi v Sloveniji in programe pomoči žrtvam, ki jih izvajata Društvo Ključ in Slovenska karitas.

Ključne besede: trgovina z ljudmi, oblike, novačenje, programi pomoči, Slovenija

Uporabniški podatki v vozilih in informacijska varnost

ANTON GALUN,¹ BLAŽ MARKELJ²

¹ Galun elektronika, Ptuj, Slovenija
gc@siol.net

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
blaz.markelj@um.si

V elektronskih sistemih vozil nastajajo, se zbirajo, shranjujejo in obdelujejo številni podatki, ki jih je mogoče neposredno ali posredno povezati z uporabniki. Ti podatki vključujejo informacije o lokaciji, hitrosti, načinu vožnje, komunikaciji preko pametnih naprav, zgodovini poti, pogosto obiskovanih krajih in celo o osebnih navadah uporabnikov. V dobi povezanih vozil, pametnih cest in naprednih informacijskih sistemov predstavlja neločljiva povezava med uporabniki, vozili in infrastrukturo veliko tveganje za razkritje, krajo ali zlorabo teh občutljivih informacij. Celovit pristop k informacijski varnosti je zato ključen, saj se nevarnosti ne nanašajo zgolj na tehnologijo, temveč tudi na človeka kot uporabnika. Najšibkejši člen te verige so pogosto ravno uporabniki, ki se ne zavedajo niti količine niti občutljivosti podatkov, ki jih njihova vozila zbirajo. Redki pomislijo, da se osebni podatki lahko znajdejo v napačnih rokah ob servisiranju, izposoji, kraji ali prodaji vozila. Vpliv uporabnika na obseg zbiranja podatkov je običajno omejen, prav tako pa so pogosto nejasne možnosti za trajni izbris podatkov iz elektronskih sistemov. Učinkovitost pravnih in tehničnih zaščitnih ukrepov brez aktivnega sodelovanja, zavedanja in opolnomočenja uporabnikov hitro upade. Samo z usklajenim delovanjem proizvajalcev, zakonodajalcev in uporabnikov je mogoče doseči visoko raven informacijske varnosti v avtomobilski industriji.

Ključne besede: vozila, informacijska varnost, kibernetska varnost, uporabniški podatki, ozaveščenost uporabnikov

Etika v vojaškem vodenju: izkušnje iz mednarodnega raziskovalnega projekta

MAJA GARB

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
maja.garb@fdv.uni-lj.si

Etika je pomemben element profesionalizma v vsaki organizaciji. Pomemben je etičen odnos pri delu in v obnašanju zaposlenih, vodij in menedžmenta, organizacije do zaposlenih in ne nazadnje tudi organizacije in njenih zaposlenih do uporabnikov. Vojaška organizacija mora že zaradi narave svojega dela in tudi sredstev, ki jih uporablja, etiki nameniti še posebno pozornost. Nekateri sicer menijo, da etičnost vojaškega dela ni možna, a že mednarodno pravo od pripadnikov vojsk zahteva spoštovanje določenih standardov. Študije in raziskave kažejo, da so etični vojaški vodje ključnega pomena za splošno etično ravnanje v oboroženih silah. Prispevek predstavlja delo in ugotovitve raziskovalne skupine, ki se je v okviru Organizacije za znanost in tehnologijo ukvarjala z dejavniki etičnega vodenja. Projekt je tekkel med letoma 2018 in 2022, nekatere pripravljalne dejavnosti pa so bile opravljene že prej. Raziskovalna skupina se je osredotočila na študij vojaške etike, izobraževanja in usposabljanja iz etike ter nacionalnih praks pri poučevanju etike v oboroženih silah, dokumentirali so v vojaškem okolju uporabne etične primere oziroma etične dileme in raziskali stališča vojaških vodij o etičnem vojaškem vodenju.

Ključne besede: vojaška etika, vojaški vodja, etična dilema, mednarodno humanitarno pravo, Organizacija za znanost in tehnologijo

(Pre)obremenjenost pravosodnih policistov v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ljubljana

JAN GLAD, ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

jan.glad@student.um.si, rok.hacin@um.si

Povečanje zaporske populacije in spremembe v značilnostih zaprtih oseb v zadnjih letih so imeli izrazito negativen vpliv na delovno obremenitev zaporskih delavcev v Sloveniji. Tovrstne spremembe povzročajo dodatno delo za zaposlene, ki so odgovorni za varovanje in tretma povečanega števila zaprtih oseb, kot tudi implementiranje novih oblik obravnave, saj je število nasilnih in odvisnih obsojencev, kot tudi tujcev narastlo. V študiji se osredotočamo na delovno obremenjenost pravosodnih policistov v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ljubljana (ZPKZ Ljubljana). V kvalitativni študiji, izvedeni v pomladanskih mesecih 2024, katere namen je bil identificirati dejavnike, ki vplivajo na preobremenjenost ter posledičen stres in izgorelost zaporskih delavcev v Sloveniji, je sodelovalo 24 pravosodnih policistov. Ugotovitve so pokazale, da pravosodni policisti pogosto doživljajo stres na delovnem mestu in so preobremenjeni zaradi velike prezasedenosti v zavodu in pomanjkanja kadra. Konstantna izpostavljenost stresu vodi v izgorelost pravosodnih policistov ter vpliva na njihovo sposobnost opravljanja delovnih nalog in povzroča občasne konflikte med zaporskim osebjem. Kljub temu večina pravosodnih policistov ohranja dobre odnose z zaprtimi osebami, ki jih vidijo kot ključne za ohranjanje reda in varnosti v zavodu.

Ključne besede: pravosodni policisti, delovni pogoji, preobremenjenost, stres, ZPKZ Ljubljana

Stališča lokalnega prebivalstva in oboroženih sil v Republiki Sloveniji do okoljskih vplivov mirnodobnih vojaških dejavnosti: okoljska dimenzija kot del civilno-vojaških razmerij

SILVO GRČAR, ANDREJ SOTLAR, KATJA EMAN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
silvo.grcar@gmail.com, andrej.sotlar@um.si, katja.eman@um.si

Mirnodobne dejavnosti oboroženih sil imajo določen obremenilni vpliv na okolje. Tudi v Republiki Sloveniji obstaja dolgoletno nasprotovanje lokalnega prebivalstva obratovanju osrednjega vadišča Slovenske vojske Počeki pri Postojni. Gre za največje vojaško vadišče, ki ga uporablja Slovenska vojska in je strateškega pomena za zagotavljanje vojaške pripravljenosti. Z empirično raziskavo, izvedeno v Republiki Sloveniji, smo ugotavljali stališča lokalnega prebivalstva in pripadnikov izbrane enote Slovenske vojske o vplivih vojaških dejavnosti na okolje. V raziskavo z anketiranjem je bilo vključenih 146 prebivalcev krajevnih skupnosti Prestranek in Štivan ter 298 pripadnikov 1. brigade Slovenske vojske. S faktorsko analizo smo oblikovali tri skupine vplivov vojaških dejavnosti na okolje in jih poimenovali energetsko-kemični vplivi, nevarni vplivi in omejevanje okoljskih pravic. Po rezultatih statistične analize prebivalci vse tri skupine vplivov zaznavajo kot bolj ogrožajoče v primerjavi s pripadniki 1. brigade. Spremenljivke, ki največ prispevajo k razlikam v stališčih, so: a) omejevanje pravice do uporabe zemljišč, b) kemično onesnaženje, c) onesnaženje pitne vode, d) povzročanje motenj v naravnem ciklu in e) hrup v dnevnem času. Razlike v stališčih pojasnjujemo s specifičnimi dejavniki, ki krepijo nasprotovanje lokalnega prebivalstva in odražajo diskrepanco na okoljski dimenziji civilno-vojaških razmerij v Republiki Sloveniji.

Ključne besede: vojska, oborožene sile, civilno-vojaška razmerja, okoljska škoda, lokalna skupnost

Delo v splošno korist – kazen ali priložnost?

TADEJA GRUBAR, ANDREJA FARKAŠ

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava za probacijo, Probacijska enota Maribor,
Slovenija
tadeja.grubar@gov.si, andreja.farkas@gov.si

Delovni odnos med probacijsko/im svetovalko/cem se začne na podlagi prejetega sklepa ali sodbe sodišča, ki mu sledi poziv osebi. Na uvodnem razgovoru svetovalka z osebo vzpostavi delovni odnos, predstavi pravice in obveznosti, ki jih ima oseba, ter svojo vlogo v delovnem procesu. Probacijske naloge, ki zajemajo delo v splošno korist, se med seboj razlikujejo v tem, na podlagi česa je bilo delo v splošno korist naloženo – če gre za odložen pregon ali prekršek, je število minimalno 30 ur, maksimalno 400 ur in čas za opravo minimalno 1 mesec ali 6 mesecev od začetka opravljanja dela v splošno korist. Če je probacijska naloga dela v splošno korist izrečena na podlagi pravnomočne in izvršljive sodbe/sklepa sodišča, pa je osebi lahko izrečeno do maksimalno 1.462 ur dela v splošno korist, ki jih mora opraviti najkasneje v treh letih. Ob delu v splošno korist je lahko osebi izrečeno še varstveno nadzorstvo. Delo v splošno korist je izbira, ki jo v prvi vrsti izbere oseba, če ima to možnost, da namesto zaporne kazni opravlja delo v splošno korist in če ji to odobri sodišče. Kljub vsemu gre za kazen, ki se prestaja na prostosti, in to je pogosto dobra motivacija, da se opravljanja dela v splošno korist loti še bolj zavzeto.

Ključne besede: probacija, delo v splošno korist, razgovor, kazen, priložnost

Komunikacija v Zavodu za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje

KATJA GUNDELJ, STANISLAV STRAJNAR

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje, Celje, Slovenija
katja.gundelj@gov.si, stanislav.strajnar@gov.si

Komunikacija pomeni izmenjavo, posredovanje misli in informacij ter sporazumevanje. Predvsem novodobno komuniciranje je povezano z asertivno komunikacijo, ki jo v novi dobi imenujemo tudi komunikacija pomirjanja in mirnega reševanja spora. Pomeni, da lahko verodostojno, odkrito in spoštljivo izrazimo svoje pravice, svoja čustva in/ali mnenja in prosimo za nekaj, kar potrebujemo ali si želimo. O asertivni komunikaciji najpogosteje govorimo v povezavi z delom pravosodnih policistov v neprijetnih situacijah na delovnem mestu, npr. če so jezni, razburjeni in razočarani, ko menijo, da se jim je zgodila krivica, zaprte osebe, ko si nekaj želijo ali jih kaj moti. Asertivno komunikacijo bodo uporabili tudi v primerih, če jih nekdo kritizira, če se z nekom ne strinjajo ali pa se pogajajo. Ne uporabljajo je le v primerih, ko so situacije neprimerne ali sporne, temveč tudi v primernih trenutkih, predvsem, kadar koga pohvalijo, nekomu čestitajo ter se odzivajo na pohvale in komplimente. V sklopu napadov zapornikov na pravosodne policiste v zadnjem času ni bilo ne časa ne možnosti vzpostaviti primerne komunikacije. Velika večina zaprtih oseb iz tretjih držav je nizko izobraženih, saj razen maternega jezika ne govorijo in ne razumejo drugega jezika. Redke zaprte osebe razumejo osnove angleščine, ki je zelo razširjena v vsem svetu.

Ključne besede: pravosodni policist, zaprte osebe, komunikacija, socialni vidik, preobremenjenost

Kaj vpliva na dovzetnost za socialni inženiring?

BENJAMIN HOSTNIK, MIHA DVOJMOČ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

benjamin.hostnik@gmail.com, miha.dvojmoc@um.si

Socialni inženiring temelji na uporabi psihološke manipulacije z namenom pridobivanja občutljivih podatkov ali napeljevanja žrtve k določenemu dejanju. V okviru sistematičnega pregleda literature je bilo podrobneje analiziranih 38 člankov – 27 jih je bilo vključenih v študijo. Večina avtorjev se je osredotočala na napade ribarjenja (angl. *phishing attacks*), pri čemer jih je največ ugotavljalo vpliv psiholoških vzvodov, osebnostnih značilnosti, spola, starosti, znanja in izobrazbe. Raziskovalci prepoznavajo Cialdinijeva načela avtoritete, zavezanosti in doslednosti, vzajemnosti, všečnosti, družbenega dokazovanja in pomanjkanja kot ključne psihološke vzvode, ki se pojavljajo pri socialnem inženiringu. Čeprav so si ugotovitve avtorjev o osebnostnih dimenzijah Velikih pet precej različne, številni izpostavljajo, da so posamezniki z višjo stopnjo ekstravertnosti, odprtosti ter sprejemljivosti in njene podkategorije zaupanja bolj dovzetni za napade socialnega inženiringa. Ugotovljeno je bilo, da je za vestne posameznike manj verjetno, da bodo podlegli napadu socialnega inženiringa. Pri nevroticizmu se izraža impulzivnost, ki je povezana z večjo dovzetnostjo za socialni inženiring, in hkrati nezaupljivost in previdnost, ki sta povezani z manjšo dovzetnostjo za socialni inženiring. Ugotovitve glede vpliva spola si niso bile enotne, medtem ko je bilo ugotovljeno, da so najbolj dovzetni za tovrstne prevare mladi in starostniki ter tisti z nižjo stopnjo znanja s področja informacijske varnosti.

Ključne besede: socialni inženiring, manipulacija, dovzetnost, osebnostne lastnosti, psihološki vzvodi

Pomen korporativne obveščevalne dejavnosti pri zagotavljanju organizacijske učinkovitosti in uspešnosti

BENJAMIN HOSTNIK, MIHA DVOJMOČ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
benjamin.hostnik@gmail.com, miha.dvojmoc@um.si

Korporativna obveščevalna dejavnost je področje, ki še ni bilo deležno velike akademske pozornosti. V zvezi s tem se je pojavila potreba po celostnem pregledu te dejavnosti, ki bi lahko v nadaljevanju služil kot podlaga za prihodnje študije. V prispevku so izpostavljena ključna področja raziskovanja, ki predstavljajo definicijo korporativne obveščevalne dejavnosti, povezave s konkurenčno in poslovno obveščevalno dejavnostjo ter korporativno varnostjo. Prispevek povzema tudi ugotovitve in pisanja avtorjev o obveščevalnem krogu, predmetih korporativne obveščevalne dejavnosti, etičnih dilemah in zakonitosti tega področja ter vpelje te dejavnosti v organizacije. Ugotovljeno je bilo, da je korporativna obveščevalna dejavnost skupek vseh zakonitih in etičnih obveščevalnih dejavnosti v organizaciji. Prevladujoči obliki te dejavnosti sta njej podrejeni poslovna in konkurenčna obveščevalna dejavnost. Ključna razlika med njima in korporativno obveščevalno dejavnostjo pa je, da je slednja velik poudarek korporativni varnosti, ki zagotavlja celovito varnost organizacijam. Sem uvrščamo protiobveščevalno dejavnost, varnostno kulturo zaposlenih, obvladovanje tveganj in druge varnostne ukrepe. Prednosti uporabljanja korporativne obveščevalne dejavnosti se kažejo v splošnem izboljšanju delovanja organizacije, pridobitvi konkurenčne prednosti ter zaščiti celotne organizacije, zaposlenih in poslovnih procesov pred različnimi varnostnimi tveganji.

Ključne besede: korporativna obveščevalna dejavnost, poslovna obveščevalna dejavnost, konkurenčna obveščevalna dejavnost, varnost, zakonitost

Stališče mladih do spremenjenih varnostnih razmer

JELENA JUVAN

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
jelena.juvan@fdv.uni-lj.si

Pospešeno oboroževanje večine evropskih držav, krepitev evropskih in nacionalnih vojaških zmogljivosti, povečani deleži BDP za obrambo, predvsem pa vedno močnejše razprave in tudi v določenih evropskih državah vpeljave različnih oblik obveznega vojaškega usposabljanja za mlade moške, tako v najbolj klasični obliki obveznega služenja vojaškega roka kot v obliki obveznega nekajmesečnega usposabljanja za krizne razmere, se odražajo tudi v stališčih in vrednotah družbe, kar lahko nedvomno vpliva tudi na vrednote in stališča mladih. Predlagani prispevek temelji na rezultatih 2. faze projekta Vojaški poklici in mladi v Republiki Sloveniji, katerega naročnik je Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, izvaja pa ga raziskovalna skupina pod vodstvom Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, v njej sodelujejo še Guardiaris, Inštitut za ekonomska raziskovanja in SSRD d.o.o. Prispevek predstavlja ugotovitve 2. faze raziskovalnega projekta, ki nakazujejo, da se mladi ne čutijo ogrožene od oboroženih konfliktov ali npr. kibernetских napadov, temveč kot najbolj ogrožajoče prepoznajo begunce in ilegalne priseljence. Značilnost mlajše populacije je tudi v večjem deležu neopredeljenih do določenih vprašanj. Rezultati 2. faze projekta nakazujejo potrebo mladih, da se bolje seznanijo z določenimi vprašanji in tematikami, ter da so do določene stopnje tudi zaskrbljeni s trenutnimi varnostnimi razmerami.

Ključne besede: mladi, vrednote, družba, vojska, vojna

Raziskovanje nasilja odraslih otrok nad starši

MONIKA KLUN, ALEŠ BUČAR RUČMAN, DANIJELA FRANGEŽ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

monika.klun0@gmail.com, ales.bucar@um.si, danijela.frangez@um.si

Nasilje odraslih otrok nad starši vključuje enkratna, večkratna ali kontinuirana vedenja ali dejanja polnoletnega otroka, zaradi katerih se biološki ali krušni starši počutijo ogrožene, ustrahovane, nadzorovane ali napadene. Pregled literature kaže, da oblike nasilja odraslih otrok nad starši zajemajo psihično, fizično, ekonomsko in spolno nasilje ter premoženjsko kriminaliteto. Prevalenca nasilja odraslih otrok nad starši znaša 5,9–40 %. Storilci so običajno sinovi, v povprečju stari 39,6–44,1 leta, žrtve pa večinoma mame, v povprečju stare 70,8–76,5 leta. Socialna izolacija in zdravstveno stanje žrtev sta lahko dejavnika tveganja za nasilje. Starši svoje viktimizacije pogosto ne prijavijo zaradi strahu, sramu in občutkov krivde. Pri starših, ki so žrtve nasilja odraslih otrok s shizofrenijo, obstaja velika verjetnost za razvoj posttravmatskega stresnega sindroma. Ugotovitve pregleda literature kažejo na pomanjkanje raziskav o nasilju odraslih otrok nad starši in predstavljajo izhodišče za prihodnje raziskave o odkrivanju, preiskovanju, dokazovanju in omejevanju tovrstnih primerov. Uporabne so tudi za pripravo smernic za izobraževanje strokovnjakov, ki se pri svojem delu srečujejo s starši, ki so lahko žrtve svojih odraslih otrok.

Ključne besede: nasilje odraslih otrok nad starši, otroci, starši, oblike, nasilje nad starejšimi

Vpliv naprednih tehnologij na razvoj področja fizične varnosti

RAJKO KOZMELJ
Inštitut RINK, Ljubljana, Slovenija
rajko.kozmelj@gmail.com

Poleg drugih komponent varnosti, zlasti informacijske in kibernetske varnosti, ki so se v zadnjih nekaj desetletjih znatno razvile kot posledica tehnološkega razvoja, ostaja komponenta fizične varnosti še vedno na zavidljivo visokem mestu. Pri vlomih, ki do katerih pride v relativno kratkem času, so storilci pogosto hitrejši od intervencijskih enot varnostnih služb, odtujeno blago je tako odneseno, škoda za lastnika oziroma za zavarovalnico pa je povzročena, kljub alarmu, kljub intervenciji in drugim naprednim tehnološkim rešitvam na področju varnosti, ki jih hitro razvijajoči se trg varnosti nudi. Vpliv naprednih tehnologij na področje fizične varnosti je zaznan kot posledica razvoja nano tehnologije in kompozitnih materialov (polietileni, polikarbonati), ki krepijo žilavost, trdnost in odpornost materialov na udarce, uporabljenih pri protivlomnih in balističnih zaščitah. Pomembna prednost novih materialov je izredno majhna teža, kar še zlasti vpliva na težo balistično zaščenih vozil (taktične karakteristike vozila) in na statiko balistično zaščenih zgradb. V Sloveniji smo v zadnjih šestih letih povezali strokovnjake in podjetja s področja varnostne industrije ter začeli razvoj inovativnih materialov in rešitev ter jih ponudili na domačih in tujih trgih. Namen prispevka je predstaviti rezultate razvoja materialov, ki predstavljajo slovensko znanje, vpliv naprednih tehnologij na komponento fizične varnosti ter aplikativno vrednost razvitih rešitev.

Ključne besede: napredne tehnologije, fizična varnost, balistična in protivlomna zaščita, nano tehnologija, kompoziti

Zbiranje obvestil pri obravnavi padalske nesreče

ANAMARIJA KRAŠEVEC,¹ TONI STOJČEVSKI,² MATJAZ MRAVLJA³

¹ Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Policijska uprava Ljubljana, Policijska postaja Kamnik, Kamnik, Slovenija
anamarija.krasevec@policija.si

² Republika Slovenija, Ministrstvo za infrastrukturo, Služba za preiskovanje letalskih, pomorskih in železniških nesreč in incidentov, Ljubljana, Slovenija
toni.stojcevski@gov.si

³ Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava, Policijska akademija, Višja policijska šola, Ljubljana, Slovenija
matjaz.mravlja@policija.si

Zbiranje obvestil je osnovno delo policistov na kraju dogodkov. Na podlagi izkušenj avtorjev je bilo ugotovljeno, da lahko pri preiskovanju padalske nesreče pride do rahlih tehničnih odstopanj. Vzrok zanje je največkrat praktične narave. V primeru padalske nesreče delo na kraju najlažje in najtemeljiteje opravijo policisti pripadniki gorske policijske enote (GPE), ki so najpogostejše na kraj dogodka prepeljani s helikopterjem. V primerih, kjer je nesreča na lokaciji, ki je dostopna z osebnim vozilom, so na kraj poslane redne policijske patrulje. Redne policijske patrulje se s tovrstnimi dogodki redkeje srečujejo, kar pa bi lahko bil vzrok za odstopanja pri zbiranju obvestil. O vsaki letalski nesreči je treba obvestiti pristojnega letalskega inšpektorja, ki lahko pride na kraj dogodka ali pa ustno poda dodatne usmeritve. V okviru prispevka bomo predstavili ključne podatke, ki morajo biti zbrani na kraju (kot so npr. podatki o: pilotu, padalu, potrebnih dovoljenjih, smeri letenja, osebah, vključenih v reševanje, obveščanje svojcev ...). Avtorji so pregledali več zapisov s krajev nesreč in opravili razgovore s policisti GPE. Nastal je obrazec, ki ga policisti danes uporabljajo pri delu. Namen obrazca je razbremeniti delo policista. Vsebina je izdelana sistematično in pelje policista od začetka (sprejem klica) do trenutka, ko odda zaključno poročilo.

Ključne besede: jadralno padalstvo, padalstvo, nesreča, policija, preiskovanje, podatki, umetna inteligenca

Korporativna varnost in »One Health« – ugotovitve in dileme v zdravstvenih institucijah v Republiki Sloveniji

VALENTINA KUBALE,¹ ANDREJ SOTLAR,² BRANKO LOBNIKAR,²
MITJA VRDELJA,³ BRANKO GABROVEC,³ MIHA DVOJMOČ²

¹ Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Ljubljana, Slovenija
valentina.kubaledvojnoc@vf-uni-lj.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
andrej.sotlar@um.si, branko.lobnikar@um.si, miha.dvojnoc@um.si

³ Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, Slovenija
mitja.vrdelja@nijz.si, branko.gabrovec@nijz.si

Prispevek obravnava povezavo med konceptoma korporativne varnosti in pobude *One Health* (slov. Eno zdravje) ter njuno praktično uresničevanje v organizacijah, ki delujejo na presečišču zdravja ljudi, živali in okolja. V ospredju razprave je varnostna kultura kot temeljni element učinkovitega upravljanja tveganj v kompleksnih sistemih. Avtorji izhajajo iz ugotovitve, da sodobna tveganja niso več enodimenzionalna, temveč so pogosto prepletena, globalna in hibridna, zato zahtevajo celostni pristop k varnosti, ki vključuje tako fizične kot informacijske, biološke in okoljske vidike. Poudarjeno je, da uspešna implementacija korporativne varnosti v organizacijah, ki delujejo po načelih *One Health*, zahteva močno varnostno kulturo, ki presega formalna pravila in postopke. Gre za skupno vrednoto, ki jo prepoznavajo in uresničujejo vsi zaposleni – od vodstva do operativnega osebja. Ključni dejavniki pri tem so zaupanje, odprta komunikacija, jasno določene odgovornosti, nenehno usposabljanje ter zgled vodstva. Prispevek predstavi tudi primere dobre prakse, kjer integracija varnostne kulture prispeva k večji odpornosti organizacije, boljši pripravljenosti na krizne dogodke in učinkovitejšemu obvladovanju kompleksnih groženj. Avtorji v zaključku ugotavljajo, da povezovanje načel korporativne varnosti in *One Health* ponuja inovativne možnosti za trajnostno, varno in prožno delovanje organizacij v javnem in zasebnem sektorju.

Ključne besede: korporativna varnost, one health, trajnost, zdravje, varnost

Ocenjevanje uspešnosti, kakovosti in učinkovitosti v slovenski policiji: razvoj, konceptualizacija in evalvacija celostnega modela

BRANKO LOBNIKAR, KAJA PRISLAN MIHELICH, MIHA DVOJMOČ, TEJA PRIMC
Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
branko.lobnikar@um.si, kaja.prislan@um.si, miha.dvojmoc@um.si, teja.primc@um.si

Prispevek predstavlja razvoj, konceptualizacijo in evalvacijo inovativnega modela za celostno ocenjevanje uspešnosti, kakovosti in učinkovitosti (UKU) v slovenski policiji. Temelji na poglobljeni analizi obstoječih praks načrtovanja, poročanja in spremljanja kakovosti v policijskih organizacijah, pri čemer izpostavi ključne izzive in pomanjkljivosti dosedanjih pristopov. Na tej osnovi je bil razvit dvonivojski model UKU, ki vključuje operativni model UKU-TPD (temeljna policijska dejavnost) ter strateški model UKU-SUP (strateško upravljanje policije). Prvi omogoča kvantitativno in kvalitativno vrednotenje izvajanja temeljnih policijskih nalog (npr. zagotavljanje javnega reda, varnost prometa, preiskovanje kaznivih dejanj in preventivna policijska dejavnost), drugi pa podpira strateško upravljanje, inovacije, odgovornost do deležnikov ter usklajenost z nacionalnimi in evropskimi politikami varnosti. Oba modela povezuje okvir UKU-CO (ciklično ocenjevanje), ki uvaja ciklični pristop k ocenjevanju UKU in temelji na načelih poslovne odličnosti in konceptu učeče se organizacije. Model je bil pomladi 2025 pilotno preverjen z evalvacijsko študijo, v kateri so sodelovali izkušeni strokovnjaki z različnih ravni policijske organizacije in notranjega ministrstva. Prispevek izpostavi ključne kazalnike, kriterije in merila za ocenjevanje UKU ter ponuja smernice za implementacijo modela v slovenski policiji ter predstavlja izhodišče za uporabo v okviru drugih institucij, ki prispevajo k zagotavljanju notranje varnosti v Sloveniji.

Prispevek je nastal v okviru CRP Model strateškega načrtovanja, ki vključuje vodenje s cilji in poslovno odličnost pri zagotavljanju notranje varnosti ter njegova implementacija, V5-2377, ki ga sofinancirata MNZ RS in ARIS.

Ključne besede: policija, kakovost, uspešnost, učinkovitost, model

Raziskovanje in izzivi policijske dejavnosti v praksi

GORAZD MEŠKO, ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

gorazd.mesko@um.si, rok.hacin@um.si

V zadnjih dveh desetletjih prevladuje v študijah o policijski dejavnosti ideja, da je ključna z dokazi, raziskovanjem in dejstvi utemeljena policijska dejavnost. To je zelo visok ideal, ki ga poskušamo dosegati v Sloveniji. Policijska dejavnost se v mednarodnih kriminoloških študijah pojmuje splošno, poudarek je na vlogi policije v družbi in služenju ljudem, manjkajo pa kakovostnejše sodelovanje in uporabne rešitve izvedbe zakonov v konkretnih primerih ter predvsem ustrezne aplikativne študije na področju preiskovanja kriminalitete, kot to poudarja znanost o kriminaliteti (ang. *crime science*). To je praviloma predmet ožjih delovnih skupin v »policijskih krogih«. Študije o izboljšanju določenih vrst policijske dejavnosti in evalvacije učinkovitosti reform ter implementacije novih praks so redkejša na področju preučevanja policijske dejavnosti. Na srečanju delovne skupine Evropskega kriminološkega združenja za policijsko dejavnost v februarju 2025 je potekala razprava o povezanosti med raziskovalci policijske dejavnosti in praktiki ter oblikah sodelovanja med njimi. Kriminologi pa tudi praktiki so se začeli zavedati razkoraka med raziskovanjem in prakso, zato potekajo številni posveti o novi veji kriminologije, ki poudarja uspešno »prevajanje« znanstvenih ugotovitev v jezik in dejavnosti prakse (ang. *translational criminology*). Ne le v Evropi, tudi v ZDA je ključna tema letošnje konference ACJS (Academy of Criminal Justice Sciences) povezovanje med teorijo in prakso in obratno.

Ključne besede: raziskovanje, praksa, policija, dejavnost, kriminologija

Pilotni model za oceno kibernetskovarnostne ogroženosti starejših odraslih

ANŽE MIHELIC,¹ NINA ŠKORNIK,¹ BOŠTJAN ŽVANUT,² AJDA ŠULC¹

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

anze.mihelic@um.si, nina.skornik@student.um.si, ajda.sulc@um.si

² Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravju, Izola, Slovenija

bostjan.zvanut@fzv.upr.si

Prispevek bo predstavil razvoj pilotnega modela in pripadajočega evalvacijskega instrumenta za kategorizacijo starejših odraslih v smiselne skupine glede na njihovo kibernetkovarnostno ogroženost. Izhodišče predstavlja že obstoječ model kategorizacije, ki temelji na diagramu poteka in vodi do štirih možnih kategorij ogroženosti. Te lahko predstavljajo osnovo za odločanje o čim bolj primernih načinih pristopanja in ukrepanja za posamezno skupino. Nov pristop, ki ga razvijamo, naslavlja potrebo po neodvisnem, ne-samoocenjevalnem orodju, ki ga lahko uporabljajo tudi posamezniki brez strokovnega znanja s področja računalništva, informacijske in kibernetke varnosti, na primer sorodniki, negovalci ali druge osebe, ki delajo s starejšimi odraslimi. Namen prispevka je predstavitev konceptualnega okvira za oblikovanje orodja, ki bo prilagojeno posebnim značilnostim in potrebam starejših odraslih. Orodje bo omogočalo sistematično in praktično izvedljivo ocenjevanje kibernetkovarnostnih kompetenc na podlagi vnaprej določenih znanstveno utemeljenih kriterijev, ne zgolj na osnovi samoocen. S tem bo omogočeno učinkovitejše prepoznavanje posameznikov z večjo stopnjo ranljivosti, kar predstavlja ključen korak k izboljšanju kibernetke odpornosti ene najbolj ogroženih demografskih skupin. Prispevek tako predstavlja doprinos k razvoju uporabniku prijaznih, prilagodljivih in trajnostnih pristopov k izboljšanju kibernetke varnosti v starajoči se družbi.

Prispevek je nastal v okviru projekta Premostitev digitalnega razkoraka – okvir kompetenc za kibernetko varnost za starejše odrasle (J5-60085), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

Ključne besede: starejši odrasli, kategorizacija ogroženosti, ranljive demografske skupine, kibernetka varnost, informacijska varnost

Problematika kajenja v varnih sobah za uporabo drog

LUKA MODIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
luka.modic@student.um.si

Varne sobe za uporabo drog so prostori, kjer lahko potrjeni uporabniki drog varno konzumirajo droge pod strokovnim nadzorom, s čimer se zmanjšujejo tveganja za okužbe in prevelike odmerke. Prva takšna soba je bila odprta leta 1986 v Švici, nato pa so se podobne ustanove razširile po Evropi in drugod. V Sloveniji so se pobude za varne sobe začele v 90. letih, vendar so pravne in birokratske ovire onemogočale njihovo vzpostavitev. Prva varna soba je bila odprta leta 2024 v Novi Gorici. Različne države imajo različne pravne ureditve varnih sob, pri čemer nekatere dovoljujejo tudi inhalativno konzumacijo drog, medtem ko to v Sloveniji ovira protikadilska zakonodaja. Raziskava primerja slovensko ureditev s tisto v nemški zvezni deželi Hessen, kjer je kajenje v varnih sobah mogoče pod določenimi pogoji. S pravno analizo zakonodaje in primerjalno metodo raziskava preverja možnost prilagoditve zakonodaje v Sloveniji. Hipoteza predpostavlja, da je mogoče vzpostaviti pravni okvir za inhalativno uporabo drog v varnih sobah, ne da bi s tem ogrozili zaščito pred pasivnim kajenjem. Rezultati kažejo, da bi bilo v Sloveniji možno oblikovati izjeme v zakonodaji, podobno kot v Nemčiji, s čimer bi omogočili učinkovitejše delovanje varnih sob.

Ključne besede: prepovedane droge, varne sobe za uporabo drog, pasivno kajenje, tobačni izdelki, omejevanje kajenja

Pristopi dela s storilci kaznivih dejanj: med teorijami in prakso

MIHA NOVAK

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava za probacijo, Ljubljana, Slovenija
miha.novak@gov.si

Pristopi dela s storilci kaznivih dejanj so se skozi zgodovino različno razvijali in se še razvijajo. Glavne paradigme dela so resocializacija, rehabilitacija in integracija. Splošni cilj je preprečiti ponovitev kaznivega dejanja in dostojna vključitev v skupno družbeno okolje. Avtor bo predstavil trenutne trende pristopov dela s storilci kaznivih dejanj. Različne stroke so razvijale različne pristope dela, ki dosegajo glavne cilje v delu s storilci kaznivih dejanj. Spoznanja za uspešnost in učinkovito delo s storilci kaznivih dejanj se združujejo iz različnih ved, kot je socialno delo, socialna pedagogika, psihologija, kriminologija, penologija, antropologija, psihologija in druge. Avtor bo predstavil tudi pregled ključnih paradigem, modelov, intervencij in pristopov dela s storilci kaznivih dejanj na podlagi pregleda literature, zadnjih strokovnih smernic in intervencij, ki so se izkazale za učinkovite pri preprečevanju ponovitve kaznivih dejanj ter ne nazadnje tudi na podlagi lastne prakse dela v izvrševanju skupnostnih sankcij. Predstavil bo glavne pristope dela, kot so socialno terapevtska paradigma, model tveganja, potreb in odzivov (angl. *risk – need – responsivity* (RNR)), teorijo odvracanja, komplementarni pristop, kriminološke intervencije, rehabilitacijske veščine, model dobrega življenja (angl. *good life model* (GLM)), edukativna paradigma in druge.

Ključne besede: pristopi dela, storilci kaznivih dejanj, socialno delo, svetovalno delo, kazenski sistem

Razprava o pravni upravičenosti prikritih preiskovalnih ukrepov: analiza ukrepa »covert search« v kontekstu varstva človekovih pravic

IVANKA OBERMAN,¹ TOMAŽ ČAS²

¹ Policija, Policijska uprava Celje, Slovenija
ivana.oberman@gmail.com

² Čas – Zasebna šola za varnostno izobraževanje, Ljubljana, Slovenija
tina.cas@siol.net

Policija ima za odkrivanje težjih oblik kriminalitete na voljo prikrite preiskovalne ukrepe, ki jih izvaja, kadar s klasičnimi kriminalističnimi metodami ne more pridobiti zadostnih dokazov za pregon. Te ukrepe je dovoljeno izvajati samo na podlagi zakona in odredb državnega tožilstva ali sodišč, saj navedeni ukrepi grobo posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Pričujoči članek obravnava različne preiskovalne ukrepe, kot sta npr. tajno delovanje in opazovanje, poseben poudarek pa bo na ukrepu »covert search«, ki je v uporabi v nekaterih drugih državah, v pravnem sistemu Republike Slovenije pa zaenkrat še ni prisoten. Omenjeni ukrep organom pregona omogoča izvedbo preiskave brez vedenja osumljenca. Ustava Republike Slovenije jasno opredeljuje pravico do zasebnosti in osebnega dostojanstva in je zato potrebna posebna previdnost pri uvajanju prikritih preiskovalnih ukrepov. Sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice kaže, da so tovrstni ukrepi lahko skladni s temeljnimi človekovimi pravicami, če so uvedeni v okviru jasnega zakonskega okvira ter podvrženi učinkovitemu nadzoru. V več državah, kjer je »covert search« že uveljavljen, se je ta ukrep izkazal kot učinkovit način za hitreje in uspešnejše pridobivanje dokazov, pri čemer pa je ključno zagotoviti ustrezno ravnotežje med interesi kazenskega pregona in varstvom temeljnih pravic posameznikov. Razprava bo osredotočena tudi na vprašanje nujnosti vzpostavitve nadzora nad uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov, ob upoštevanju tako nacionalnih kot mednarodnih pravnih normativov ter sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice.

Ključne besede: prikriti preiskovalni ukrepi, »covert search«, zakonitost, človekove pravice in temeljne svoboščine

Raziskovanje odnosov in legitimnosti v slovenskem zaporskem okolju

ZALA OSTERC, GORAZD MEŠKO, ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

zala.osterc@student.um.si, gorazd.mesko@um.si, rok.hacin@um.si

Študije o odnosih in legitimnosti imajo dolgo tradicijo v slovenskem zaporskem sistemu, ki so se začele z raziskovanjem socialne klime, ki so se mu kasneje pridružile tudi študije o legitimnosti. Specifičnost slovenskih zaporov z dolgo tradicijo resocializacijske usmeritve, ki se v praksi kaže v implementaciji številnih tretmajskega programov za zaprte osebe, zahteva preučevanje odnosov med zaporskimi akterji ter alternativnih sredstev zagotavljanja nadzora zaprtih oseb, ki temeljijo na legitimnosti avtoritete. V študiji predstavljamo ugotovitve več kot štiridesetletnega empiričnega raziskovanja odnosov in legitimnosti v slovenskem zaporskem sistemu. Primerjalna analiza ugotovitev študij kaže na evolucijo odnosov med različnimi zaporskimi akterji, ki pa so se gledano celostno v preučevanem obdobju poslabšali. Hkrati so študije o legitimnosti izpostavile kompleksnost dinamike odnosov in interakcij med zaporskimi delavci in obsojenci, ki postavljajo okvir življenja in dela akterjev v zaporskem okolju. Nazadnje moramo izpostaviti spremembe v značilnosti zaporske populacije (npr. povečano število tujcev in odvisnikov, večji delež nasilnih obsojencev) in spremembe v samih zaporih, kot so kronična prezasedenost, pomanjkanje zaporskih delavcev, preobremenjenost zaporskega osebja ipd., ki niso imele negativnih posledic le na odnose, temveč tudi na prisotnost legitimnosti v zaporskem okolju.

Ključne besede: zapor, odnosi, legitimnost, zaprte osebe, zaporski delavci

Raziskovanje področja pomožne policije v Sloveniji

JASMINA PINOZA

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

jasmina.pinoza@student.um.si

Večina držav znotraj policije ima pomožne, rezervne sestave, ki pa so jih tekom različnih obdobji poimenovani različno, razlikovale so se tudi njihove vloge in naloge. Slovenska policija je v svoji organizaciji že od svojega začetka imela tudi sestav rezervne policije, ki danes deluje kot pomožna policija. Prijave v pomožno policijo pristojno ministrstvo razpiše vsaj enkrat letno, kandidate predhodno preveri, usposobi in z njimi podpiše pogodbo o prostovoljni službi v pomožni policiji. V času opravljanja službe v policiji imajo pomožni policisti vsa policijska pooblastila in vedno sodelujejo z redno zaposlenimi policisti. Tako v Sloveniji kot v tujini sicer področje ni raziskano, zato nameravamo v okviru doktorske naloge opraviti temeljit pregled področja, vključno s praktičnimi vidiki delovanja pomožnih policistov. Osredotočili se bomo na zgodovinski pregled razvoja in umeščenost v področje policijske dejavnosti ter pregled ureditve pomožnih policistov v Evropi, podrobno bomo analizirali pomožno policijo v Sloveniji, primerjali delo in naloge pomožnih z redno zaposlenimi policisti ter analizirali konkretni primer vpoklica. V prvem delu bomo izvedli polstrukturirane intervjuje s pomožnimi in redno zaposlenimi policisti ter fokusne skupine s predstavniki policije in pristojnega ministrstva. Sledilo bo anketiranje pomožnih policistov in nato študija primera vpoklica pomožnih policistov v obdobju 2015/2016.

Ključne besede: pomožna policija, policisti, anketiranje, intervju, fokusna skupina, študija primera

Razmerje med modeliranjem groženj, obveščanjem o kibernetških grožnjah in kibernetško odpornostjo

LUKA PODLESNIK, IGOR BERNIK, ANŽE MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
luka.podlesnik@gmail.com, igor.bernik@um.si, anze.mihelic@um.si

Zaradi naraščajoče kompleksnosti kibernetških groženj si organizacije prizadevajo izboljšati svojo sposobnost predvidevanja, odpornosti, prilagajanja spreminjajočemu se okolju groženj ter okrevanja po napadih, kar krepi potrebo po celovitem razumevanju medsebojnega delovanja ključnih strategij kibernetške varnosti. Obveščanje o kibernetških grožnjah (angl. *Cyber threat intelligence* (CTI)) omogoča zbiranje in analizo podatkov o aktualnih grožnjah, medtem ko modeliranje groženj omogoča strukturiran pregled nad obravnavanim sistemom ter prepoznavanje potencialnih groženj in vektorjev napadov. Prispevek predstavlja sistematični pregled literature, ki raziskuje razmerje med modeliranjem groženj, CTI in kibernetško odpornostjo. Čeprav so bili ti pojmi že obravnavani posamično, pregled literature, objavljene po letu 2018, razkriva vrzel v razumevanju njihove integracije. Ugotovitve kažejo, da imata tako modeliranje groženj kot CTI pozitiven vpliv na kibernetško odpornost, njuna integracija pa prinaša sinergijske koristi. Skladno z ugotovitvami, v prispevku predlagamo nov in enovit konceptualni model, v katerem CTI zagotavlja aktualen kontekst groženj za posodabljanje modelov groženj, medtem ko modeliranje groženj prispeva k oblikovanju novih prioritet za ciljno usmerjeno zbiranje in analizo obveščevalnih podatkov. Ta povratna zanka bi organizacijam omogočila učinkovitejše prilagajanje spreminjajočemu se okolju groženj. Prispevek ponuja nov vpogled v povezanost teh procesov ter poudari potrebo po nadaljnjih raziskavah, zlasti glede vključevanja novih tehnologij v predlagan model.

Ključne besede: modeliranje groženj, obveščanje o kibernetških grožnjah, kibernetška odpornost, kibernetška varnost, kibernetške grožnje

Pregled znanstvenih in strokovnih pristopov k beleženju in ocenjevanju razširjenosti nasilja nad starejšimi

TEJA PRIMC,¹ BRANKO LOBNIKAR,¹ KAJA PRISLAN MIHELČ,¹
VESNA LESKOŠEK,² ANŽE ŠTRANCAR,² OTTO Gerdina³

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
teja.primc@um.si, branko.lobnikar@um.si, kaja.prislan@um.si

² Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana, Slovenija
vesna.leskosek@fsd.uni-lj.si, anze.strancar@fsd.uni-lj.si

³ Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
otto.gerdina@fdv.uni-lj.si

Pomanjkanje zanesljivih podatkov je ključna ovira za učinkovito obravnavo nasilja nad starejšimi, saj starejši redko sodelujejo v raziskavah, kazalniki pa niso vedno prilagojeni za zaznavanje vseh oblik nasilja. Kljub temu obstoječe ocene kažejo na širino problema, saj so nekatere oblike nasilja razširjene, vendar niso dokumentirane v uradnih statistikah, kar ustvarja »temno polje« nasilja nad starejšimi. Redkost raziskav in neskladnosti v metodah zbiranja podatkov vodijo do neskladij v ugotovitvah ter zmanjšujejo primerljivost podatkov. To dodatno ovira celovito razumevanje obsega nasilja nad starejšimi ter omejuje možnosti za razvoj učinkovitih rešitev. V prispevku predstavljamo pregled znanstvene literature iz mednarodno priznanih bibliografskih baz za zadnje desetletje. Analiza kaže, da so kvantitativni pristopi, kot so osebne ankete in standardizirani testi, učinkoviti pri merjenju pojavnosti nasilja, medtem ko kvalitativne metode, kot so strukturirani intervjuji in fokusne skupine, pomembno vsebinsko nadgradijo raziskave. Predstavljen je tudi pregled pristopov k zbiranju podatkov o nasilju nad starejšimi na državni, sistemski in organizacijski ravni v Sloveniji ter primerjava z Avstrijo, Hrvaško in Portugalsko. Vsem obravnavanim državam je skupno nesistematično zbiranje podatkov, kar ovira celovito analizo in oblikovanje učinkovitih politik ter zmanjšuje primerljivost med različnimi sektorji in državami. Dobre prakse kažejo, da boljša koordinacija med institucijami omogoča učinkovitejše obvladovanje nasilja nad starejšimi.

Prispevek je nastal v okviru Ciljnega raziskovalnega projekta Varna in solidarna prihodnost za vse: Ocena razširjenosti nasilja nad starejšimi odraslimi (št. V5-24069), ki ga sofinancirata Ministrstvo za solidarno prihodnost Republike Slovenije in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Ključne besede: nasilje nad starejšimi, merjenje, prevalenca, metode zbiranja podatkov, mednarodna primerjava

Poučevanje slovenskega jezika priprtih tujcev: medkulturni izzivi, varnostni vidiki in zakonodajni okvir

HELENA SKARLOVNIK CASAR, KATJA VOH

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor, Maribor, Slovenija
helen.skarlovnik-casar@gov.si, katja.voh@gov.si

V prispevku bo predstavljena prostočasna dejavnost za pripornike tujce, in sicer poučevanje slovenskega jezika tako z vidika ohranjanja varnosti kot tudi z vidika psihosocialne oskrbe ter spoštovanja evropskih smernic, človekovih pravic in zakonodajnih okvirov glede ravnanja z zaprtimi osebami. V mariborskem priporu izvajamo elementarni tečaj na preživetveni ravni znanja, s čimer tujcem omogočamo predvsem osnovno sporazumevanje v preprostih, vsakdanjih zaporskih situacijah. S tem pomembno prispevamo k večji vključenosti priprtih tujcev, k boljšemu dialogu z zaposlenimi, zmanjševanju komunikacijskih šumov ter posledično nesporazumov in konfliktov in tako tudi k lažjemu prilagajanju življenju v zelo omejenem in pogosto stresnem okolju. Tečaj trenutno kot edina kontinuirana prostočasna dejavnost pripomore k zmanjševanju psihične napetosti, stisk in anksioznosti. To potrjuje tudi anketa, opravljena med tečajniki, katere rezultati bodo prav tako predstavljeni. Priporniki so večino časa – tudi po 22 ur dnevno – zaprti v sobah skupaj z drugimi priprtimi, priporni čas pa lahko traja leto dni ali celo dlje, zato izpostavljamo pomen humanega ravnanja ter spoštovanja človekovih pravic, saj kršitve v tem segmentu lahko pripeljejo do finančnih posledic za državo, kar dodatno poudarja nujnost zagotavljanja primerne ravnanja z zaprtimi osebami.

Ključne besede: pripor, tujci, psihosocialna podpora, varnost, človekove pravice

Alumni Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru – povezovanje, sodelovanje in razvoj stroke

BOŠTJAN SLAK, MAJA LOKNAR, IZA KOKORAVEC POVH, BLAŽ MARKELJ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

bostjan.slak@um.si, maja.loknar@um.si, iza.kokoravec@um.si, blaz.markelj@um.si

Alumni Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru združuje diplomante vseh študijskih programov različnih generacij Fakultete za varnostne vede ter njenih predhodnic. V svojih vrstah povezuje številne strokovnjake s področja varstvoslovja. Alumni je do danes izvedel vrsto projektov, ki prispevajo k povezovanju diplomantov, krepitvi identitete fakultete ter njenemu prepoznavnemu delovanju v širšem družbenem prostoru. Posebej velja izpostaviti sodelovanje pri Dnevih poklicev, dogodku, ki predstavlja priložnost za mreženje med alumni in študenti Fakultete za varnostne vede ter obenem omogoča ohranjanje stikov med diplomanti in njihovo Alma Mater. Dogodek je postal pomembna platforma za medgeneracijsko izmenjavo znanja, izkušenj in priložnosti za karierni razvoj. Namen letošnjega srečanja Alumni Fakultete za varnostne vede v okviru Dnevo varstvoslovja je večplasten: predstaviti nekatere do sedaj uspešno izvedene projekte, izpostaviti ideje za nadaljnje delovanje alumni ter spodbuditi razmislek o možnostih za prihodnje aktivnosti. Srečanje hkrati služi tudi kot prostor za izmenjavo zgodb o uspehu, strokovnih izkušenj ter navezovanje novih in krepitev obstoječih povezav med diplomanti. Namen je tudi odpreti razpravo o vlogi alumni klubov v sodobnih družbah, s poudarkom na pomenu njihovega vključevanja v trajnostni razvoj izobraževalnih in strokovnih okolij.

Ključne besede: Alumni FVV UM, Dnevi varstvoslovja, strokovno povezovanje, izobraževalno okolje, mreženje

Razvoj kriminalističnoobveščevalne dejavnosti v mednarodnem kontekstu: (pilotsko) etnografski vidik iz ZDA in prenos spoznanj v slovensko okolje

BOŠTJAN SLAK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bostjan.slak@um.si

Uporabnost kriminalističnoobveščevalne dejavnosti je vedno bolj globalno prepoznana in viden je njen kontinuiran razvoj. Najbolj dinamičen in najintenzivnejši razvoj tega področja poteka v Združenem kraljestvu ter predvsem v Združenih državah Amerike, kjer pomembno vlogo pri tem razvoju igrajo visokošolske institucije s študijskimi programi, ki vključujejo vsebine s področja kriminalistike, analitike in obveščevalnih disciplin. Prispevek povzema izbrane ugotovitve pilotske raziskave, opravljene v okviru programa Fulbright Visiting Scholar, ki jo je avtor izvedel med štirimesečnim gostovanjem na School of Criminal Justice Univerze Michigan State (Združene države Amerike). Gre za eno vodilnih akademskih ustanov na tem področju, z razvitim programom kriminalističnoobveščevalne dejavnosti. Cilj štirimesečnega raziskovalnega bivanja je bil tudi pridobitev ter potem prenos znanj in dobrih praks v slovensko okolje. Za nadaljnji razvoj kriminalističnoobveščevalne dejavnosti se kot ključno kaže sistematično povezovanje raziskovalne in operativne sfere, vključevanje znanstvenih spoznanj v delo varnostnih organov ter spremljanje napredka na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Pomemben je tudi kontinuiran razvoj na področju raziskovanja in poučevanja analitike in drugih obveščevalnih disciplin (npr. OSINT). Še posebej pomembno pa je multidisciplinarno povezovanje, ki se kaže kot ključno za učinkovito odzivanje na sodobne varnostne izzive.

Ključne besede: kriminalističnoobveščevalna dejavnost, analitika, raziskovanje, informacijsko-komunikacijske tehnologija, OSINT

Osebnostne značilnosti in motivacija starejših odraslih za udeležbo na tečajih informacijsko-komunikacijske tehnologije

NINA ŠKORNIK, KAJA PRISLAN MIHELIC, ANŽE MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
nina.skornik@student.um.si, kaja.prislan@um.si, anze.mihelic@um.si

V času vse večje digitalizacije družbe postaja vključevanje starejših odraslih v digitalno okolje nujno za zagotavljanje njihove socialne vključenosti, samostojnosti in kakovosti življenja. Kljub temu številni starejši posamezniki v Sloveniji še vedno zaostajajo v digitalnih veščinah, kar pogosto izhaja iz omejene motivacije, strahu pred neuspehom, slabih preteklih izkušenj in pomanjkanja ustrezne podpore. Razumevanje motivacije starejših za vključevanje v izobraževanje o informacijsko-komunikacijskih tehnologijah (IKT) je zato ključnega pomena za razvoj učinkovitih, dolgoročno vzdržnih in ciljno usmerjenih izobraževalnih programov. Rezultati naše kvantitativne raziskave so pokazali, da je od vseh preučevanih dejavnikov intelektualna radovednost, opredeljena kot želja po novih spoznanjih in kognitivni stimulaciji edina statistično značilna spremenljivka, ki vpliva na pripravljenost za vključevanje v IKT tečaje. Prav tako smo ugotovili, da se posamezniki, ki se tečajev udeležujejo, pomembno razlikujejo v dveh dimenzijah osebnostnih značilnosti: izkazujejo višjo ekstravertnost in nižje vrednosti nevroticizma, kar kaže na večjo odprtost in čustveno stabilnost. To je pomembno za razumevanje psiholoških vidikov vključevanja starejših odraslih v izobraževalne programe. Ugotovitve podpirajo potrebo po prilagojenih in psihološko podprtih izobraževalnih pristopih, ki spodbujajo motivacijo, občutek kompetentnosti in zaupanje starejših v digitalnem svetu.

Prispevek je nastal v okviru projekta Premostitev digitalnega razkoraka – okvir kompetenc za kibernetško varnost za starejše odrasle (J5-60085), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

Ključne besede: starejši odrasli, motivacija, intelektualna radovednost, ekstravertnost, nevroticizem

Preventiva pred uporabo psihoaktivnih snovi v lokalnem in šolskem okolju – pregled tujih raziskav glede vloge policije

TOMAŽ ŠUBIC,¹ MAJA MODIC²

¹ Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Policijska uprava Kranj, Sektor uniformirane policije, Oddelek za splošne policijske naloge, Kranj, Slovenija
tomaz.subic@gmail.com

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
maja.modic@um.si

Namen prispevka je predstaviti pregled ključnih ugotovitev tujih znanstvenih prispevkov glede vloge policije pri izvajanju preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi. V marcu 2024 smo opravili poizvedbo na vmesniku Web of Science z različnimi kombinacijami ključnih besed oziroma besednih zvez v angleškem jeziku. Po pregledu povzetkov prispevkov je bilo zaradi vsebinske nepovezanosti s področjem proučevanja in podvojenih zadetkov 64 prispevkov izključenih iz analize, v prispevku pa predstavljamo glavne ugotovitve 42 prispevkov, ki so vsebinsko relevantni za obravnavano temo. Ugotovitve glede preventivnih aktivnosti policije v lokalnem in šolskem okolju na področju preprečevanja uporabe psihoaktivnih snovi so precej raznolike. Rezultati kažejo na raznolikost pristopov policije pri preventivi – od vloge izvajalca delavnic do partnerja v skupnosti. Ključno vlogo ima sodelovanje in vzajemni pozitivni odnosi med policisti in ranljivimi skupinami. Ugotovitve o učinkovitosti preventivnih programov so mešane, kar kaže na velik pomen evalvacije in prilagajanja ukrepov, ob zavedanju, da učinkovita preventiva vključuje večagencijski pristop. Prispevek osvetljuje prednosti in omejitve nekaterih preventivnih pristopov na področju uporabe psihoaktivnih snovi, ugotovitve pa lahko služijo kot izhodišče za poglobljeno analizo stanja v slovenskem prostoru.

Prispevek je nastal v okviru projekta Krepitev strokovnega znanja in veščin policistov in policistk na področju izvajanja preventivnih aktivnosti v lokalnem in šolskem okolju, s poudarkom na preventivi pred uporabo psihoaktivnih snovi ter vzpostavljanje in krepitev sodelovanja Policije s ključnimi deležniki v lokalni skupnosti (V5-2316), ki ga sofinancirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvo za zdravje RS. Projekt izvaja Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru.

Ključne besede: policija, preventivno delo, psihoaktivne snovi, pregled literature, lokalno okolje, šolsko okolje

Odprti oddelek Zavoda za prestajanje kazni zapora – priložnost ali izigravanje?

BARBARA TERNIK, PETER PIŠEK

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor, Odprti oddelek Rogoza, Miklavž na Dravskem polju, Slovenija
barbara.ternik@gov.si, peter.pisek@gov.si

Kazen zapora lahko v Sloveniji zaprte osebe prestajajo v različnih zavodih za prestajanje kazni zapora. Nekatere osebe pa imajo možnost zaporno kazen prestajati v dislociranih oddelkih, med katere štejemo tudi odprte oddelke. V odprtih oddelkih je režim svobodnejši. V praksi pa se izkazuje, da vsaka zaprta oseba tega režima ne zmore in prihaja do zlorabe le-tega. Zaprte osebe v odprte oddelke neposredno napotijo sodišča, to pomeni, da jim v sodbi piše, da prestajajo izrečeno zaporno kazen na odprtem oddelku pristojnega zavoda za prestajanje kazni zapora. Lahko pa so premeščene na podlagi odločbe generalnega direktorja Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (pri tem gre za premestitev med različnimi zavodi) ali direktorja matičnega zavoda. V Odprtem oddelku Rogoza opazamo, da prihaja do največ kršitev in zlorab odprtega režima od oseb, ki so jih neposredno napotila sodišča, saj se zaprta oseba, ko je še obdolženec, pogodi s tožilstvom glede višine izrečene kazni ter načina prestajanja kazni (neposredna napotitev v svobodnejši režim). Pri tem gre velikokrat za zaprte osebe, ki imajo številno predkaznovanost in jim je ta možnost dobro poznana. Vsekakor pa takšne zaprte osebe predstavljajo večje varnostno tveganje za režim odprtega oddelka.

Ključne besede: Zavod za prestajanje kazni zapora, Odprti oddelek (Rogoza), prestajanje kazni zapora, svobodnejši režim, kršitev in zloraba režima

Zakon o varstvu javnega reda in miru (2025) – *Quo vadis?*

BOJAN TIČAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bojan.ticar@um.si

Prekrški v Republiki Sloveniji so urejeni z Zakonom o prekrških. Vendar zakon o prekrških ne ureja posameznih prekrškov, temveč le-te urejajo sektorski predpisi. Vprašanja javnega reda in miru ureja Zakon o varstvu javnega reda in miru. Le-ta pa ne naslavlja vprašanj »bagatelnih« kaznivih ravnanj. Danes je za pregon tovrstnih prestopkov treba aktivirati celotni represivni aparat države (tj. policijo, državno tožilstvo in kazensko sodišče). Samo kazenski sodnik s sodbo lahko obsodi malega tatu ali malega goljufa. »Bagatelna« kazniva dejanja so protipravna ravnanja majhne denarne vrednosti, praviloma male tatvine ali goljufije, vredne od nekaj centov ali evrov do največ nekaj sto evrov. Policija po opravljenem odkritju tovrstnih dejanj v nadaljevanju izvaja predvsem interna upravnna dela, ki so tudi za policiste nekakšna administrativna ovira. Policisti namreč pri teh dejanjih izpolnjujejo vrsto internih obrazcev z opisom obravnavanih prestopkov in jih posredujejo državnemu tožilcu. Le-ta pa njihove prijave v veliki večini primerov zavrže iz razlogov nesmotnosti nadaljevanja postopka. Tovrstni primeri tako navadno sploh ne pridejo pred sodnika, ker je njihova sodna obravnava neekonomična. V prihodnosti jih bo lahko uredil poseben prekrškovni zakon ali kar novi zakon, ki je že v zakonodajnem postopku in bo po novem uredil prekrške zoper javni red in mir.

Ključne besede: prekrški, javni red in mir, bagatelna kazniva dejanja, prekrškovno pravo, administrativne ovire

Naloge policije ob prijavi nezgode pri delu in nesreče pri delu

LEON VEDENIK

Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Policijska uprava Murska Sobota,
Murska Sobota, Slovenija
leon.vedenik@policija.si

Pri preiskovanju delovnih nezgod je treba upoštevati, da je delodajalec po Zakonu o varnosti in zdravja pri delu dolžan delavcem stalno zagotavljati varnost in zdravje pri delu. V ta namen mora izvajati ukrepe, potrebne za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev ter drugih oseb, ki so navzoče v delovnem procesu, vključno s preprečevanjem, odpravljanjem in obvladovanjem nevarnosti pri delu, obveščanjem in usposabljanjem delavcev, z ustrezno organiziranostjo in potrebnimi materialnimi sredstvi. Preiskovanje delovnih nezgod ni samo v prisotnosti inšpektorata za delo, temveč je pomembna tudi pristojnost preiskovanja kaznivih dejanj kot ena izmed temeljnih aktivnosti policije. Kriminalistično preiskovanje delovnih nezgod je pomembno področje dela tako policistov kot kriminalistov. Odnos le-teh mora do področja dela vsebovati dovolj spoštovanja in zavedanja o pomembnosti preiskovanja ter raziskovanja vzrokov za delovne nezgode predvsem zaradi njihovih posledic, ki v najhujših primerih privedejo tudi do smrti. V prispevku bodo prikazane naloge policije ob prijavi nezgode pri delu in nesreče pri delu v skladu z veljavno zakonodajo. Prikazana bo statistika obravnavanih nezgod in nesreč pri delu ter sodelovanje policije z inšpektoratom za delo pri preiskovanju nezgod pri delu. Prav tako bo prikazana razlika nalog policije med preiskavo nezgod pri delu (vse, kar se zgodi v povezavi z delovnim razmerjem in v delovnem okolju oz. na delovnem mestu in v delovnem času) in med preiskavo nesreč pri delu (vse, kar se zgodi v zvezi z domačimi opravili oz. delom doma). Podane bodo ugotovitve ter predlogi.

Ključne besede: nesreča pri delu, nezgoda pri delu, policija, preiskovanje, varnost in zdravje pri delu

Sodobna duhovna oskrba v obrambno-varnostnem sistemu na primerih Policije in Slovenske vojske

JONA JANEZ VENE,¹ MATJAŽ MRAVLJA,¹ MATJAŽ MURŠIČ KLENAR,²
KLEMEN KOCJANČIČ³

¹ Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Ljubljana, Slovenija
jona.janez.vene@policijsi.si, matjaz.mravlja@policijsi.si

² Republika Slovenija, Ministrstvo za obrambo, Slovenska vojska, Ljubljana, Slovenija
matjaz.mursic.klenar@mors.si

³ Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
klemenkocjancic@gmail.com

Prispevek obravnava sodobno problematiko izvajanja duhovne oskrbe v obrambno-varnostnem sistemu, in sicer na primeru slovenske policije in Slovenske vojske. Duhovna oskrba, ki jo izvajajo verski delavci (tako duhovniki kot laični sodelavci) v sklopu duhovne oskrbe v Policiji in Vojaškega vikariata, je v sodobnem času presegla tradicionalne okvire zagotavljanja religiozne oskrbe za pripadnike teh organizacij, saj obsega tudi številne druge dejavnosti: medicinsko-duševno podporo (telo-duša-duh), razbremenilne pogovore, koordinacijo aktivnosti z lokalno skupnostjo, karitativnost, skrb za družine pripadnikov in upokojene pripadnike, sodelovanje pri izobraževanju pripadnikov glede kulturno-verskih dejavnikov, izboljšanje morale itn. Izvajalci duhovne oskrbe ne delujejo le v domovini, ampak so aktivni tudi v mednarodnih operacijah in misijah. V zadnjem času se je pokazala potreba tudi po uvedbi nereligioznih oblik duhovne oskrbe za pripadnike, ki so ateisti, kot tudi razširitev duhovne oskrbe na pripadnike manjših verskih skupnosti. Sodobni oboroženi konflikti in organizirana kriminalna dejavnost kažejo na še vedno velik pomen religije oz. veroizpovedi pri oblikovanju motivacijskih dejavnikov odklonskega delovanja. To dodatno utemeljuje potrebo po vključevanju duhovne oskrbe v sodobni obrambno-varnostni sistem, in sicer ne le z namenom zagotavljanja človekovih pravic pripadnikov varnostnih in vojaških organizacij, ampak tudi z vidika ozaveščanja pomena strateško-kulturnih dejavnikov.

Ključne besede: duhovna oskrba, Policija, Slovenska vojska, civilno-vojaški odnosi, strateška kultura

Varnost ob napadu na šolo

DOMEN VIVOD

BBR Security, Ljubljana, Slovenija

domen@bbr.si

Prispevek celostno obravnava ukrepanje v primeru izrednih varnostnih dogodkov v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. V ospredje postavlja protokole in strategije ravnanja ob neposredni grožnji, kot je oborožen napad, s poudarkom na zaščiti otrok, zaposlenih in obiskovalcev šole. Avtor predstavi znake, ki lahko kažejo na bližajočo se nevarnost, ukrepe za pravočasno zaznavanje incidentov ter pomembnost hitre in varne evakuacije. Posebna pozornost je namenjena vlogi varnostnega osebja pri prepoznavanju in nevtralizaciji napadalca, vzpostavitvi tampon con, komunikaciji, preusmerjanju pozornosti napadalca ter vodenju pogajalskega stika. Taktika vključuje tudi borbeno delovanje v izjemnih primerih. Prispevek tudi primerja delovanje neoboroženega in oboroženega varnostnega osebja ter utemeljuje prednosti prisotnosti usposobljenega, oboroženega varnostnega osebja v šolskem okolju. Prispevek temelji na študiji primerov, izkušnjah in uradnih priporočilih s področja varnosti ter predstavlja konkreten prispevek k preventivnemu in operativnemu delovanju v kriznih situacijah v šolah.

Ključne besede: napad, šola, kriza, protokol, varnost

Socialnoekološko modeliranje zadrževanja pripadnikov/-ic STAS Slovenske vojske

JANJA VUGA BERŠNAK, GAŠPER FERME

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
janja.vuga@fdv.uni-lj.si, gasper.ferme@fdv.uni-lj.si

Projekt Zadrževanje kadrov v Slovenski vojski (ZaKadrSV) preučuje pomemben izziv današnjega časa, ki mu domala vse organizacije, vključno s Slovensko vojsko, namenjajo pozornost in sredstva. Raziskava temelji na teoretičnem modelu, ki na treh socialnoekoloških ravneh (makro, mikro, individualna) opredeljuje dejavnike pripadnikove/-čine namere ostati v vojaški službi. Makro raven vključuje kulturne in družbene posebnosti, gospodarstvo, trg dela, institucionalni okvir ter demografske značilnosti. Mikro raven obsega dejavnike delovnega okolja, družinske in socialne mreže. Individualna raven pa finančne dejavnike, motivacijo, vrednote in zdravje. V raziskavi s pristopom mešanih metod celovito proučujemo možnosti za doseganje višje ravni zadovoljstva in posledično zadržanja kadrov v Slovenski vojski. Izvedli smo izhodne intervjuje z nekdanjimi pripadniki/-icami, ki so osvetlili motivatorje za vstop v Slovensko vojsko, razloge za prekinitev delovnega razmerja in informirali razvoj merskih instrumentov za kasnejše ankete. Nadalje smo v presečni študiji eno leto spremljali (mlade) kandidate/-ke za zaposlitev v Slovenski vojski, kar omogoča uvid v postopen razvoj pričakovanj in izkazano zadovoljstvo z njihovim uresničevanjem. Središčno vlogo pri razumevanju pričakovanj, zadovoljstva in izzivov ima anketa s pripadniki/-cami stalne sestave (STAS). Najin prispevek zajema teoretično izhodišče, opis raziskovalnega načrta, uporabljene metode in ključne ugotovitve o razlogih za odhod iz vojaške službe, (ne)uresničenih pričakovanjih mladih ter zadovoljstvu pripadnikov/-ic STAS z zaposlitvijo.

Ključne besede: Slovenska vojska, socialnoekološko modeliranje, zadrževanje kadrov, dejavniki tveganja in zaščite, zadovoljstvo

Kaznivo dejanje Prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva – študija primerov in prikaz obravnave

MELITA ZELNIK

Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava za probacijo, Ljubljana, Slovenija
gp.upro@gov.si

Prispevek obravnava porast kaznivih dejanj, povezanih s 176. členom Kazenskega zakonika (KZ-1), ki se nanašajo na prikazovanje, izdelavo, posest in posredovanje pornografskega gradiva. Osredotoča se na obravnavo storilcev teh kaznivih dejanj v okviru probacijske službe, pri čemer je izpostavljena pomembnost strokovne in znanstvene analize kriminogenih ter psihosocialnih značilnosti storilcev. Ključno je razumevanje statičnih dejavnikov tveganja, kot so npr. zgodovina kaznivih dejanj, ter dinamičnih dejavnikov, kot so npr. kognitivne distorzije, socialna izolacija in pomanjkanje empatije, ki vplivajo na oceno tveganja za ponovitev kaznivega dejanja. V raziskavi je uporabljena metoda kvalitativne analize treh študij primerov, ki omogočajo globlji vpogled v etiološka ozadja, motivacijske strukture storilcev in njihove odzive na nadzorne ter intervencijske ukrepe v okviru probacije. Poudarjamo pomen individualiziranega, na tveganje in potrebe usmerjenega pristopa (model Risk-Need-Responsivity), ki vključuje uporabo validiranih ocenjevalnih orodij, kontinuirano spremljanje ter multidisciplinarno sodelovanje strokovnih institucij, s katerim se povečuje učinkovitost rehabilitacijskih intervencij. Vključevanje psihosocialnih intervencij v nadzor v okviru probacije se izkaže kot ključno za zmanjšanje tveganja za ponovitev kaznivih dejanj ter za uspešno socialno reintegracijo storilcev. Prispevek spodbuja k razvoju in nadgradnji strokovnih standardov na področju obravnave spolno deviantnih ravnanj v okviru kazenskopravnega sistema, z namenom povečanja učinkovitosti različnih ukrepov ter zagotavljanja večje varnosti v družbi.

Ključne besede: probacija, kaznivo dejanje 176. čl. KZ-1, kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, ocena tveganja, varstveno nadzorstvo

26. DNEVI VARSTVOSLOVJA, ZREČE, 4. IN 5. JUNIJ 2025: ZBORNİK POVZETKOV

ANDREJ SOTLAR, IGOR AREH, BENJAMIN FLANDER,
MAJA MODIC, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE (UR.)

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
andrej.sotlar@um.si, igor.areh@um.si, benjamin.flander@um.si, maja.modic@um.si,
tinakara.pavsic@um.si

Prispevki 26. konference Dnevi varstvoslovja prinašajo strokovni in znanstveni premislek o načinih in virih za zagotavljanje varnosti sodobne družbe. V zborniku so zbrani izhodišča petih okroglih miz in povzetki štirinštiridesetih prispevkov, v katerih se avtorji lotevajo tematik s področja policijske dejavnosti, kriminologije, kriminalistike, informacijske varnosti, pravosodja, penologije, vojaške dejavnosti, splošnega varstvoslovja in drugih tematik, ki jih narekujejo varnostni izzivi sodobne družbe.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.1.2025](https://doi.org/10.18690/um.fvv.1.2025)

ISBN
978-961-286-992-2

Ključne besede:
varstvoslovje,
varnost,
policijska dejavnost,
kriminologija,
kriminalistika,
informacijska varnost,
penologija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.1.2025](https://doi.org/10.18690/um.fvv.1.2025)

ISBN
978-961-286-992-2

Keywords:

criminal justice and security,
security, policing,
criminology,
criminalistics,
information security,
penology

26TH DAYS OF CRIMINAL JUSTICE AND SECURITY, ZREČE, 4TH & 5TH OF JUNE 2025: BOOK OF ABSTRACTS

ANDREJ SOTLAR, IGOR AREH, BENJAMIN FLANDER,
MAJA MODIC, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE (EDS.)

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
andrej.sotlar@um.si, igor.areh@um.si, benjamin.flander@um.si, maja.modic@um.si,
tinakara.pavsic@um.si

Contributions of the 26th Conference Days of Criminal Justice and Security represent professional and scientific consideration of paths and resources for provision of security in contemporary society. The proceedings present the outlines of five round tables and abstracts of forty-four contributions., dealing with a broad range of topics from the field of policing, criminology, criminalistics, information security, justice, penology, military activities, general criminal justice and security, and other topics dictated by security challenges of contemporary society.

University of Maribor Press

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede